

8

Cristina Cergan
Diana Iacob
Claudia Petraș
Bogdan Rațiu

PRACTIC

Caiet de limba și literatura română

CLASA A VIII-A

Editura Paralela 45

Acest auxiliar didactic este elaborat în conformitate cu Programă școlară pentru disciplina Limba și literatura română, aprobată prin O.M.E.N. nr. 3393/28.02.2017.

Director de producție editorială: Ionuț Burcioiu

Redactare: Ramona Rossall

Corectură: Vanesa Magherușan

Tehnoredactare: Liviu Stoica

Design copertă: Mirona Pintilie

Pregătire de tipar: Marius Badea

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Practic : caiet de limba și literatura română : clasa a VIII-a /

Cristina Cergan, Diana Iacob, Claudia Petraș, Bogdan Rațiu. –

Pitești : Paralela 45, 2025

ISBN 978-973-47-4363-6

I. Cergan, Cristina

II. Iacob, Diana

III. Petraș, Claudia

IV. Rațiu, Bogdan

811.135.1

821.135.1.09

Credite foto: Shutterstock

Copyright © Editura Paralela 45, 2025

Prezenta lucrare folosește denumiri ce constituie mărci înregistrate,

iar conținutul este protejat de legislația privind dreptul de proprietate intelectuală.

www.edituraparelela45.ro

Cuvânt-înainte

Dragi profesori și dragi elevi,

Practic 8. Caiet de limba și literatura română este un auxiliar dinamic, interactiv și ingenios, destinat consolidării competențelor elevilor pe parcursul clasei a VIII-a.

Caietul conține patru unități tematice: *Gramatică și construcția comunicării*, *Lectură și interculturalitate*, *Redactare*, *Pregătire pentru Evaluarea Națională*.

În paginile lui, elevii vor întâlni doi colegi de clasă, Miruna și David, alături de care vor parcurge activități de gramatică, de lectură, de redactare și teste de pregătire pentru Evaluarea Națională. O activitate de recapitulare este marcată cu **cod QR**.

Primele trei unități propun, la început, recapitularea conceptelor și noțiunilor teoretice studiate în anii de gimnaziu necesare pentru Examenul de Evaluare Națională. Cei doi colegi își iau notițe în caiet, redactează pe o ciornă sau își concep un portofoliu scris la calculator cu teoria pe care au studiat-o la gramatică de-a lungul timpului. Tot ce trebuie să știe un elev pentru examen se găsește în notițele celor doi.

Prima unitate este dedicată consolidării noțiunilor de limbă pe care elevii le-au studiat în anii de gimnaziu. În general, noțiunile sunt tratate în trei părți: una teoretică, în care sunt sintetizate aspectele esențiale, una aplicativă, care conține exerciții asemănătoare cu cele de la examen, iar ultima parte propune exerciții normative.

În secțiunea dedicată lecturii, am propus o serie de cuplaje tematice prin care elevii să exerseze înțelegerea, interpretarea și compararea textelor. Sunt fragmente scurte care sprijină etapa de antrenament, un moment care pregătește rezolvarea subiectelor propuse în ultima unitate. De asemenea, sunt prezentate strategii optime de rezolvare a diversilor tipuri de itemi pe care elevii îi pot întâlni în cadrul subiectelor de la finalul clasei a VIII-a.

Secțiunea care vizează dezvoltarea strategiilor de redactare a diverselor tipuri de texte (text narativ, text descriptiv, text argumentativ, rezumat, caracterizare de personaj, mesajul textului epic, dramatic, liric etc.) conține sugestii de rezolvare, criterii de autoevaluare, un moment de feedback, pentru a se ajunge, mai apoi, la forma finală a textului.

Ulterior, am propus exerciții de consolidare după modelul itemilor din subiectele de la Examenul de Evaluare Națională, care valorifică toate palierele limbii.

Practic 8. Caiet de limba și literatura română este un auxiliar care poate sprijini activitatea profesorilor ce predau la clasa a VIII-a și a elevilor acestora, atât în cazul în care la clasă se utilizează manualul de *Limba și literatura română* apărut la Editura Paralela 45 (2025), cât și în cazul utilizării altui manual, caietul fiind realizat în concordanță cu programa în vigoare.

Practic 8. Caiet de limba și literatura română este cartea care sintetizează toată materia necesară pentru Examenul de Evaluare Națională: teorie, exerciții de antrenament, tipuri de itemi, strategii de rezolvare, criterii de autoevaluare și modele de subiecte.

Autorii

CUPRINS

Cuvânt-înainte

3

UNITATEA 1. Gramatică și construcția comunicării

1. Vocabularul: categorii semantice	6
2. Compunerea și derivarea	16
3. Conversiunea	19
4. Fonetica	23
5. Substantivul	27
6. Adjectivul	32
7. Pronumele	37
A. Pronumele personal, de politețe, pronumele reflexiv, pronumele și adjectivul pronominal posesiv	37
B. Pronumele și adjectivul pronominal demonstrativ, pronumele și adjectivul pronominal negativ	43
C. Pronumele și adjectivul pronominal interogativ, pronumele și adjectivul pronominal relativ, pronumele și adjectivul pronominal nehotărât, adjectivul pronominal de întărire	48
8. Numeralul	57
9. Verbul	61
10. Adverbul	69
11. Conjunția	73
12. Interjecția	77
13. Subiectul	80
14. Predicatul	83
15. Atributul	87
16. Propoziția subordonată atributivă	90
17. Complementul direct	92
18. Propoziția subordonată completivă directă	95
19. Complementul prepozițional	97
20. Propoziția subordonată completivă prepozițională	100
21. Complementul indirect	102
22. Propoziția subordonată completivă indirectă	105
23. Circumstanțialul de loc	107
24. Propoziția subordonată circumstanțială de loc	110
25. Circumstanțialul de timp	112
26. Propoziția subordonată circumstanțială de timp	115
27. Circumstanțialul de mod	117
28. Propoziția subordonată circumstanțială de mod	120
29. Circumstanțialul de cauză	122

30. Propoziția subordonată circumstanțială de cauză	125
31. Circumstanțialul final/de scop	127
32. Propoziția subordonată circumstanțială finală/de scop	130
33. Construcțiile condiționale	132
34. Construcțiile concesive	134
35. Construcțiile active, pasive, reflexive, impersonale, incidente	136

UNITATEA 2. Lectură și interculturalitate

1. Teorie literară	142
A. Tipuri de texte	142
B. Tipare textuale	151
C. Figuri de stil	152
D. Valori	154
2. Exerciții de receptare a textelor	155

UNITATEA 3. Redactare

1. Compunerea narativă în care se îmbină tipare textuale	165
2. Compunerea descriptivă	168
3. Jurnalul	170
4. Scrisoarea	172
5. E-mailul	174
6. Rezumatul	175
7. Caracterizarea de personaj	178
8. Mesajul unui text epic	182
9. Mesajul unui text dramatic	186
10. Mesajul unui text liric	190
11. Textul argumentativ/de opinie	193

UNITATEA 4. Pregătire pentru Evaluarea Națională

Testul 1	196	Testul 9	243
Testul 2	202	Testul 10	248
Testul 3	208	Testul 11	254
Testul 4	214	Testul 12	260
Testul 5	220	Testul 13	266
Testul 6	226	Testul 14	273
Testul 7	232	Testul 15	279
Testul 8	237		

1. VOCABULARUL: CATEGORII SEMANTICE

- Miruna și-a scris la calculator informațiile pe care le-a învățat de-a lungul timpului despre vocabular. Citește notițele ei, apoi rezolvă exercițiile de mai jos.

Cuvântul și contextul

În funcție de **contextul** în care apar, cuvintele pot avea **sensuri diferite**. Cuvintele pot fi utilizate cu **sens propriu**, adică sens obișnuit, cel cunoscut de toți vorbitorii, corespunzător unui aspect din realitate.

Sensul propriu, la rândul său, poate fi:

- de bază** → sensul cel mai des folosit în comunicare, primul sens dat în DEX – *Dicționarul explicativ al limbii române* (de exemplu: *Rândunica are o aripă rănită.*);
- secundar** → sensul creat pe baza unei analogii, a unei asemănări cu obiectul denumit de sensul de bază (de exemplu: *Aripa avionului a fost grav avariata în urma accidentului.*).

Sensul figurat este sensul neobișnuit al unui cuvânt, folosit cu valoare expresivă, care trezește în mintea vorbitorului altă imagine decât cea cunoscută (de exemplu: *Andreea se ascunde mereu sub aripa binevoitoare a bunicii.*).

Sinonimele sunt cuvintele care au sens asemănător sau identic și formă diferită.

Exemple: *lexic* = *vocabular*, *lift* = *ascensor*, *veselie* = *bucurie*, *util* = *folositor*

Observație! Sinonimele se stabilesc în context. Cele mai multe sinonime sunt imperfecte (aproximative/părtiale), adică se pot înlocui numai în anumite contexte. De exemplu, adjectivele „repede” și „iute” sunt sinonime, dar nu se pot înlocui în orice context: *Copilul fuge iute/repede.*, dar *Ardeii este iute/picant.*, nu *repede*.

Atenție! Sinonimele trebuie să fie aceleași părți de vorbire.

Exemple: *veselie* = *bucurie* (substantive), *vesel* = *bucuros* (adjective), *a abandona* = *a părăsi* (verbe)

Relația de sinonimie se poate stabili:

- între două cuvinte, de exemplu: *harnic* = *silitor*;
- între un cuvânt și o expresie, de exemplu: *a regreta* = *a-i părea rău*;
- între două expresii, de exemplu: *a-și da duhul* = *a da ortul popii*.

Antonimele sunt cuvintele care au sens total opus și formă diferită.

Exemple: *mare* ≠ *mic*, *înalt* ≠ *scund*, *a veni* ≠ *a pleca*, *bucuros* ≠ *trist*

Atenție! Antonimele trebuie să fie aceleași părți de vorbire.

Exemple: *a ameliora* ≠ *a agrava* (verbe), *cult* ≠ *incult* (adjective), *curaj* ≠ *lașitate* (substantive)

Relația de antonimie se poate stabili:

- între două cuvinte, de exemplu: *murdar* ≠ *curat*;
- între un cuvânt și o expresie, de exemplu: *a opri* ≠ *a da drumul*;
- între două expresii, de exemplu: *a tăia frunză la câini* ≠ *a pune osul la treabă*.

Câmpul lexico-semantic cuprinde cuvintele care aparțin aceluiași domeniu și care au trăsături comune de sens. Câmpul lexical cuprinde cuvinte care aparțin aceleiași părți de vorbire (substantive, adjective, verbe).

Exemplu: școală – elev, profesor, catedră, catalog, uniformă etc.

Omonimele sunt cuvintele care au aceeași formă, dar înțeles total diferit. În dicționar, omonimele sunt incluse în rubrici diferite, fiecare intrare fiind semnalată prin indice numeric diferențiat (1, 2, 3 etc.).

Omonimele sunt:

- **lexicale** – cele care aparțin aceleiași părți de vorbire; acestea, la rândul lor, pot fi: **totale** – cele care sunt identice la toate formele pe care le au în vorbire (*Elevul s-a așezat în bancă.* → *Elevii s-au așezat în bănci.*; *Banii au fost depuși în bancă.* → *Banii au fost depuși în bănci.*); **parțiale** – cele care nu au forme identice (*Cornul face niște fructe delicioase.* → *Cornii fac niște fructe delicioase.*; *Cornul cu mac e gustos.* → *Cornurile cu mac sunt gustoase.*);
- **lexico-gramaticale** – cele care aparțin unor părți de vorbire diferite; de exemplu, cuvântul „mare”, care poate fi adjectiv și substantiv (*Ana are o familie mare.* → *Anul acesta vom merge la mare în concediu.*);
- **gramaticale** – cele care au valori gramaticale diferite în cadrul unei paradigme (serie de forme ale unui cuvânt); de exemplu, verbul „a învăța” are forma „învăță” în trei contexte: (el) *învăță* (indicativ, prezent, persoana a III-a, număr singular), (ei) *învăță* (indicativ, prezent, persoana a III-a, număr plural) și *învăță!* (imperativ, persoana a II-a, număr singular). Cuvintele care intră într-o relație de omonimie se scriu și se pronunță la fel.

Omografele sunt cuvintele care au aceeași formă, dar se pronunță diferit (*umbrela* / *umbrăle*).

Omofonele sunt cuvintele care se pronunță la fel, dar se scriu diferit (pronumele personal „ea” și verbul „ia”).

Cuvintele polisemantice au două sau mai multe sensuri, între care există o legătură semantică. Polisemia sau polisemantismul reprezintă capacitatea unui cuvânt de a dezvolta contextual mai multe sensuri. În limba română există și cuvinte care au un singur sens, adică sunt monosemantice (cum ar fi cuvântul „clor”).

Substantivul „pătură”, de exemplu, are în DEX următoarele sensuri:

1. Bucată (dreptunghiulară) dintr-o țesătură (deasă și groasă) de lână, de fire sintetice, de bumbac, care servește mai ales la învelit.
2. Strat dintr-o substanță, dintr-o materie (care acoperă ceva în mod uniform); fiecare dintre straturile care alcătuiesc un tot. ♦ (Geol.) Strat. ♦ (Reg.) Foaie de aluat.
3. Categorie, treaptă sau grup social; p. ext. oamenii care alcătuiesc o asemenea categorie, treaptă sau grup social.

Paronimele sunt cuvintele cu formă asemănătoare și sens diferit: *eminent* / *iminent*; *literar* / *literal* etc.

Între paronime, diferențele de formă se situează:

- la finalul cuvântului: *temporal* / *temporar*;
- la începutul cuvântului: *a enerva* / *a înerva*;
- în interiorul cuvântului: *a relea* / *a revela*.

Între paronime se realizează **relația paronimică**. Această relație favorizează confuzia dintre ele, adică utilizarea unui cuvânt în locul celui alt. Din cauza asemănării lor, cuvintele se atrag unul pe altul: termenul frecvent utilizat în limbă îl atrage pe cel mai puțin cunoscut și i se substituie. De exemplu, „o privire glaciă” în loc de „o privire glacială”.

Pleonasmul este o greșală de exprimare care constă în folosirea alăturată a unor cuvinte sau a unor construcții care au același înțeles: *a avansa înainte*, *protagonistul principal* etc.

Majoritatea pleonasmelor sunt intolerabile, fiind considerate greșeli de exprimare generate de ignoranță, neglijența sau graba în formularea enunțurilor.

Pleonasmele se realizează prin:

- repetarea unor cuvinte apropiate ca sens: *placă comemorativă în memoria;*
- sinonime aflate în strictă vecinătate: *aproximativ circa;*
- repetarea sensului unui element constitutiv din cuvânt (prefix/prefixoid/sufix) printr-un determinant cu același sens: *a reveni din nou, a conviețui împreună, poate fi posibil etc.;*
- asocierea unor mărci de gradare cu adjective care nu acceptă gradarea: *eforturi foarte colosale;*
- marcarea multiplă a posesiei: *își recită propria sa poezie.*

1. Cuvântul și contextul

1 Încercuiește varianta corectă.

A. Sensul expresiei subliniate în secvența „Gigel taie frunza la câini toată ziua.” este:

- a) aleargă; b) gătește; c) lenevește; d) meditează.

B. Secvența subliniată în enunțul „Uneori, părinții fac din tântar armăsar și își fac prea mari griji pentru noi.” are sensul de:

- a) a alerga; b) a exagera; c) a ignora; d) a se lamenta.

C. Cuvintele subliniate în enunțul „Cerul își varsă lacrimile reci peste întregul pământ.” sunt utilizate, în ordine, cu:

- a) sens figurat, sens figurat; c) sens propriu, sens figurat;
b) sens figurat, sens propriu; d) sens propriu, sens propriu.

D. Cuvântul „ac” este folosit cu sens propriu de bază în enunțul:

- a) Acele ariciului sunt ascuțite.
b) Albina m-a înțepat cu acul său veninos.
c) Fiindcă mi-am pierdut nasturele, am legat pantalonii cu un ac de siguranță.
d) Nu am un ac potrivit pentru a coase tivul rochiei.

2 Formulează câte un enunț cu sensul propriu de bază și cu sensul propriu secundar al cuvântului subliniat în enunțul: „Pe pânza cerului se zăresc flăcările amurgului.”

.....

.....

3 Scrie enunțuri în care să illustrezi sensul propriu și sensul figurat al cuvintelor: *săgeată, a zâmbi, a citi, plapumă.*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- 4 Alcătuieste enunțuri în care să folosești, în contexte potrivite, următoarele expresii: *a da apă la șoareci; a face față; a trage de timp; părere de rău; din când în când; cu chiu, cu vai.*

2. Sinonimele și antonimele

- 1 Stabilește sinonimul potrivit pentru cuvântul „bună” în fiecare dintre contextele de mai jos, alegând dintre variantele date.

A

- a) A luat cea mai **bună** decizie.
- b) Mâncarea bunicii este **bună**.
- c) Lina este prietena ei **bună** din copilărie.
- d) Maria este o fetiță **bună**, își ascultă părinții.
- e) Ana este o actriță **bună**, joacă excepțional.
- f) Azi e o zi **bună** de pescuit.

B

- 1. apropiată
- 2. talentată
- 3. înțeleaptă
- 4. favorabilă
- 5. gustoasă
- 6. obedientă

- 2 Scrie câte un antonim pentru următoarele cuvinte: *siguranță, eficient, a prinde, răbdare, încredere, corectitudine, nădejde.*

- 3 Asociază cuvintele din prima serie (a) cu sinonimele corespunzătoare din a doua serie (b):

- a) vindicativ, milă, avar, salutar, serenitate, asiduu, loial, amănunt;
- b) detaliu, răzbunător, devotat, liniște, zgârcit, salvator, tenace, compasiune.

- 4 Găsește intrusul din fiecare serie de mai jos. Pentru a te verifica, poți consulta DEX-ul!

- a) mărinimie, bunătațe, dărnicie, meschinărie, generozitate;
- b) curaj, cutezanță, temeritate, dârzenie, șovăire;
- c) perseverență, stăruință, tenacitate, capriciu, sârguință;
- d) onestitate, probitate, cinste, integritate, coruptibilitate.

- 5 Continuă enunțurile de mai jos, utilizând antonimele potrivite în context pentru cuvintele scrise îngroșat.

- a) Marius este un cântăreț **faimos**, dar celălalt este
- b) Eu sunt o profesoară **exigentă**, dar ea este
- c) Ei consideră că problemele sunt **facile**, dar eu cred că sunt
- d) Anton are un scris **lizibil**, dar eu am un scris
- e) Mihai este **egoist**, dar fratele său este

- 6 Rescrie enunțul „Îl apreciez mult pe profesorul meu de română, fiindcă, grație lui, am înțeles rolul capital al lecturii în viața oricărui om cult.”, înlocuind cuvintele subliniate cu câte un sinonim adecvat.

- 7 Sinonimele contextuale ale cuvintelor subliniate în enunțul „Copilul era livid, părea sfios și abătut.” sunt, în ordine:

- a) îmbujorat, cutezător, îngândurat;
- b) palid, rușinos, insolent;
- c) vânat, timid, deprimat;
- d) verde, trist, lovit.

8 Identifică antonimele din textul de mai jos și stabilește rolul lor stilistic. Poți alege între:

- a) creează opoziție și contrast între două elemente; c) creează tensiune;
b) clarifică o idee; d) fac textul mai captivant.

„Vreme trece, vreme vine, / Toate-s vechi și nouă toate; / Ce e rău și ce e bine / Tu te-ntreabă și socoate.”

Mihai Eminescu, *Glossă*

9 Numește trei valori importante pentru tine și motivează-ți răspunsul, în patru-cinci enunțuri, utilizând câte un sinonim și câte un antonim al acestora. Poți alege din lista următoare: *libertatea, prietenia, toleranța, educația, altruismul, loialitatea, empatia*.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Cuvintele polisemantice. Omonimele

1 Selectează, din coloana B, sensul potrivit pentru cuvântul polisemantic subliniat în enunțurile din coloana A.

A

- a) La lumina slabă a lumânării am zărit-o pe bunica.
b) Andrei mănâncă doar carne slabă.
c) Mara este o scriitoare slabă.
d) Andrei a avut un rezultat slab la matematică.
e) Balerina e mică și slabă.
f) I-au descoperit punctul slab și acolo au lovit-o.

B

1. uscățivă
2. vulnerabil
3. nesatisfăcător
4. netaientată
5. palidă
6. macră

2 Rescrie enunțurile următoare, înlocuind verbul polisemantic subliniat cu alte sensuri adecvate contextelor.

- a) Marius a realizat proiectul la timp.

- b) Artistul a realizat o operă de artă.

- c) Mihnea a realizat un profit imens din marfa vândută.

- d) Nu am realizat ce se întâmplă decât prea târziu.

3 Creează câte două enunțuri pentru a ilustra sensurile următoarelor cuvinte polisemantice: *pătură, răceală, rădăcină, a conduce*.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Alcătuiește câte două enunțuri cu formele diferite de plural ale cuvintelor următoare, pentru a ilustra omonimia acestora: *iris, ton, sol, lob, han*.

8 Alcătuieste enunțuri pentru a ilustra omonimia cuvintelor următoare: *conservator, a semăna, coral, golf*.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

9 **NORMĂ ȘI ABATERE.** Subliniază forma corectă.

- a) În frază există două tipuri de **rapoarte** / **raporturi** sintactice.
 b) La finalul anului, directorul a întocmit două **rapoarte** / **raporturi** de activitate.
 c) Poliția a prins două **benzi** / **bande** de hoți.
 d) Am sigilat pachetul cu două **benzi** / **bande** adezive.
 e) Regizorul **toarnă** / **turnează** un film.
 f) Marius nu-și abandonează **visele** / **visurile**, mereu și le îndeplinește.

4. Confuziile paronimice. Pleonasmul

1 Completează spațiile punctate cu paronimul potrivit.

- a) M-..... (*a înervat* / *a enervat*) atitudinea ei (*glaciară* / *glacială*).
 b) Fetița poartă un aparat (*dental* / *dentar*).
 c) Muzicianul îl privește cu (*deferență* / *diferență*) pe (*maestrul* / *maistrul*)
 de la care a învățat arta pianului.
 d) Accidentul era, din păcate, (*iminent* / *eminent*).
 e) Copilul are o situație (*familiară* / *familială*) bună.
 f) Gheorghe Zamfir este un (*virtuos* / *virtuoz*) al naiului.

2 Subliniază structurile în care paronimul este utilizat corect și apoi alcătuieste enunțuri cu acestea. Pentru a te verifica, poți folosi DEX-ul.

- a) traducere literară / traducere literală

- b) operă literală / operă literară

- c) privire glacială / privire glaciară

- d) lac glacial / lac glaciar

- e) revelarea unui secret / relevarea unui secret

- f) fus orar / fus oral

g) rochie din atlaz / rochie din atlas

h) numeral ordinar / numeral ordinal

i) a apropria bunurile cuiva / a apropia bunurile cuiva

j) locuință temporală / locuință temporară

3 Încercuiește varianta corectă.

Paronimele sunt folosite corect în seria:

- a) În primul aliniat al textului este prezentat locul acțiunii. Plutonul așteaptă alineat ordinele comandantului.
- b) Alegerea celor două numere a fost absolut arbitrală. Soarta meciului a fost decisă de comisia arbitrară.
- c) Mihai a fost mereu solitar cu colegii săi de clasă. Marius este un om solidar, trăiește retras în munți.
- d) Lămâia este astringentă. Am o problemă stringentă.

4 Alcătuiește enunțuri cu următoarele perechi de paronime: *incident / accident, eroare / oroare, aluzie / iluzie, a contacta / a contracta, monarh / monah, a emite / a omite*.

5 Rescrie enunțurile de mai jos, eliminând pleonasmul.

a) Deși am aerisit, în cameră persistă în continuare mirosul de mujdei de usturoi.

b) În timpul spectacolului s-a petrecut un incident neplăcut și neașteptat.

c) Deseori amânăm pe mai târziu nevoile imperios necesare.

d) Elevii au făcut rezumatul pe scurt al cărții citite.

e) După ce au conlucrat împreună, membrii echipei au revenit din nou pe podium.

f) Din magazin a cumpărat vin îmbuteliat în sticlă și batiste nazale.

.....

.....

6 Identifică pleonasmul din enunțurile de mai jos și reformulează corect enunțurile. Poți consulta DEX-ul pentru a te verifica.

a) În fața casei erau două pubele de gunoi.

.....

.....

b) Am și eu un procent de 20% din această afacere.

.....

.....

c) Acum e timpul cel mai optim să mergem la schi.

.....

.....

d) Opinia mea personală este că nu merită să te necăjești dintr-un fleac neînsemnat.

.....

.....

e) Din cauza hemoragiei mari de sânge, fata a leșinat.

.....

.....

f) I-am restituit înapoi banii celei mai perfecte prietene.

.....

.....

g) M-a șocat cromatica acestor culori ale tabloului.

.....

.....

h) Am aflat din mijloacele mass-media că se vor menține în continuare legile votate.

.....

.....

7 Explică de ce structurile de mai jos sunt pleonastice. Poți consulta DEX-ul pentru a afla sensul cuvintelor.

a) briza ușoară a mării

.....

.....

b) rutină zilnică obișnuită

.....

.....

c) harta mapamondului

.....

.....

d) cel mai celebru fotbalist

.....

.....

e) a schița sumar

.....

.....

f) a cronometra timpul

.....

.....

g) autobiografia propriei vieți

.....

.....

h) vestigiu din trecut

i) a aniversa ... ani

j) perspective de viitor

8 Enunțurile următoare conțin greșeli lexicale. Rescrie enunțurile, corectându-le.

a) Dacă vă inervați des, nu merită să conviețuiți împreună mult timp. Fiecare dintre voi va putea locui temporal la părinții săi.

b) Câinii voștri mi-au aruncat o privire glacială și eu m-am întors înapoi acasă, fiindcă mi-ar plăcea să fiu atacată de haita aceea.

c) Gigel este original din Iași și va reveni din nou pe aceste meleaguri cu un ghid călăuzitor. El a fost un student iminent, iar acum a devenit un virtuos al pianului.

9 Imaginează-ți un dialog, de șase-zece replici, cu un prieten, referitor la greșelile de exprimare pe care le fac unii dintre colegii tăi. Vei discuta cu prietenul tău despre pleonasme și despre confuziile paronimice.

5. SUBSTANTIVUL

- Miruna și-a scris la calculator informațiile pe care le-a învățat de-a lungul timpului despre substantiv. Citește notițele ei, apoi rezolvă exercițiile de mai jos.

Substantivele sunt cuvinte care denumesc ființe, obiecte, fenomene, acțiuni, stări.
Substantivele – clasificare:

- a) **comune** – denumesc obiecte de același fel (casă, carte etc.);
- b) **proprie** – numesc obiecte unice, individualizate (Ion, Cluj-Napoca).

Articolul:

- a) **nehotărât**: un, o, niște, unui, unei, unor (un copil, niște copii, unui copil, unor copii);
- b) **hotărât**: -a, -l, -i, -le, -lui, -lor (copilul, copiii, copilului, copiilor);
- c) **genitival**: al, a, ai, ale (un pantof al fetei, niște rochii ale fetei, niște cercei ai fetei).

Observații!
Substantivele pot fi **simple** (floare) sau **compuse** (floarea-soarelui).
Substantivul are trei **genuri**: **masculin** (un scriitor – doi scriitori), **feminin** (o valoare – două valori), **neutru** (un eseu – două eseuri).
Substantivele epicene au o singură formă pentru a indica ambele sexe (masculin și feminin): țânțar, elefant, rinocer, cămilă, veveriță.
Substantivul are două **numere**: **singular** (mașină) și **plural** (mașini).
Substantivele **defective de număr**:

- a) substantivele defecte de plural au doar formă de singular (mazăre, miere);
- b) substantivele defecte de singular au doar formă de plural (spaghete, rechizite).

Substantivele invariabile au aceeași formă pentru singular și plural (pui, învățătoare, ardei).
Substantivele colective denumesc ansambluri formate din ființe sau obiecte individuale (clasă, colectiv, familie). Substantivele colective au formă de singular, dar înțeles de plural.

Atenție!
Substantivul se poate obține prin **derivare** (capsator, leoaică, strănepot, neregulă), prin **compunere** (floarea-soarelui, Delta Dunării) sau prin **conversiune** (Tânărul acela este harnic).

Locuțiunea substantivală este grupul de cuvinte cu sens unitar care este sinonim cu un substantiv și se comportă ca un substantiv: *luare aminte* = atenție. Multe dintre locuțiunile substantivale provin din locuțiuni verbale: *a-și bate joc* = bătaie de joc, *a-și aduce aminte* = aducere aminte, *a-i părea rău* = păreri de rău.

Prepozițiile impun substantivelor următoarele cazuri:

- A:** de, pe, la, de pe, de la, sub, lângă, peste, dinspre, despre, în, cu, dintre, fără, pentru, spre etc. și locuțiunile prepoziționale: față de, în loc de, cât despre, în afară de, cu privire la, din cauză de etc.;
- G:** deasupra, asupra, înaintea, înapoia, contra, împotriva, împrejurul, dedesubtul etc. și locuțiunile prepoziționale: în fața, din fața, în jurul, în spatele, în vederea, în mijlocul etc.;
- D:** datorită, grație, mulțumită.

Funcțiile sintactice ale substantivului

Cazul nominativ

- **subiect:** *Mara vorbește deschis.*
- **nume predicativ:** *Victor a devenit medic.*
- **atribut:** *Profesorul Georgescu ne învață adevăratele valori umane.*
- **apozitie:** *Colega noastră, Maria, este harnică.*

Cazul acuzativ

- **complement direct:** *Admir natura. Îl admir pe poetul acela.*
- **complement prepozițional:** *Discutăm despre emoțiile noastre.*
- **atribut:** *Discuțiile despre emoții ne-au ajutat să ne cunoaștem mai bine.*
- **nume predicativ:** *Discuțiile noastre sunt despre emoții.*
- **circumstanțial de timp:** *În ziua aceea am fost fericită.*
- **circumstanțial de loc:** *Ne-am retras veseli în casă.*
- **circumstanțial de mod:** *Andrei se comportă ca un părinte grijuliu.*
- **circumstanțial de cauză:** *M-a lovit din neatenție.*
- **circumstanțial final:** *A muncit enorm pentru împlinirea visurilor sale.*

Cazul genitiv

- **atribut:** *M-a impresionat atitudinea copilului. Lupta contra emoțiilor negative a început.*
- **nume predicativ:** *Lupta este contra emoțiilor negative. Cărțile sunt ale copilului.*
- **complement prepozițional:** *M-am concentrat asupra discuțiilor.*
- **circumstanțial de loc:** *Copiii bucuroși ne-au întâmpinat în fața clasei.*
- **circumstanțial de timp:** *Înainte de pauză, elevii nu mai erau atenți.*
- **circumstanțial final:** *Am muncit mult în vederea terminării proiectului.*

Cazul dativ

- **complement indirect:** *I-am dat copilului multă atenție.*
- **atribut:** *Marius este nepot de frate tatălui meu.*
- **circumstanțial de loc:** *Stai locului!*

Cazul vocativ

Vrei să ne însoțești, bunicule?

II.

1 Sunt despărțite corect în silabe ambele substantive din seria:

- a) prie-te-ni-e, at-let; c) pri-e-te-ni-e, at-let;
b) prie-te-ni-e, a-tlet; d) pri-e-te-ni-e, a-tlet.

2 Seria care conține doar substantive derivate este:

- a) bubiță, tuneluri; b) cizmari, petalelor; c) dorință, blândețe; d) răceală, mașinii.

3 Secvența subliniată în enunțul „Fiindcă are o ținere de minte remarcabilă, copilul a fost lăudat.” are sensul de:

- a) bun-simț; b) curaj; c) memorie; d) rezistență.

4 Sunt omonime ambele substantive din seria:

- a) Am oroare de șobolani. Am făcut o eroare la test.
b) I-am făcut un nod potrivit cravatei. Scândura nu are niciun nod.
c) Tata joacă golf. Golful este o parte a unei mări care pătrunde în uscat.
d) I-am admirat cutezanța lui. A fost apreciat pentru curajul său.

- 5 Transcrie, din fragmentul de mai jos, trei substantive aflate în cazuri diferite, pe care le vei preciza.

„Nimeni din familia ei n-a știut vreodată că în dulapul de jucării al Adelinei se aflau și câteva caiete doldora de poezii. Numai eu știu când și cum a început Adelina să se apropie de poezie, să simtă poezia și să respire poezie.”

Matei Vișniec, *Consulatul Lunii*

.....

.....

.....

- 6 Selectează, din fragmentul următor, trei substantive aflate în cazuri diferite, precizând cazul fiecăruia.

„— Bravo! exclamă maestrul [...]. Tot respectul, Momo! Te pricepi la dezlegarea ghicitorilor!”

Michael Ende, *Momo*

.....

.....

.....

- 7 Transcrie, din fragmentul următor, trei substantive comune aflate în cazuri diferite, pe care le vei preciza:

„Nu m-am vindecat niciodată pe de-a-ntregul de boala asta a câinilor. Datorită muncii pe care o făceam, ajutându-l pe tata, dorința a pălit, dar mi-a lăsat o rană în inimă. De fiecare dată când vedeam o urmă de raton pe câmp sau pe malul râului, rana veche mi se deschidea și mă chinuia din nou.”

Wilson Rawls, *Prietenii copilăriei mele*

.....

.....

.....

- 8 Identifică, în fragmentul următor, trei substantive aflate în cazuri diferite, pe care le vei preciza.

„Într-o după-amiază, eram acasă la una dintre rudele mele din Mingora când am auzit un suspin bizar venind dinspre radio. După o zi întreagă de gătit, femeile se strânseseră în jurul radioului în timp ce făceau ordine.”

Malala Yousafzai, *Eu sunt Malala*

.....

.....

.....

- 9 Selectează, din fragmentul următor, trei substantive aflate în cazuri diferite, pe care le vei preciza.

„— Fantasticilor, începe domnul Daniels, după cum v-am spus, trebuie să desemnăm un șef de clasă pentru consiliul de conducere al elevilor din școală. Aveți primele propuneri?”

Lynda Mullaly Hunt, *Ca peștele în copac*

.....

.....

.....

- 10 În enunțul „Am băut cafea, ne-am uitat la stele, am cules zambile și ne-am distrat cu prietenii.” există:

- a) un substantiv articulat hotărât;
- b) două substantive articulate hotărât;
- c) trei substantive articulate hotărât;
- d) patru substantive articulate hotărât.

- 11 Seria în care toate substantivele sunt articulate cu articol hotărât este:
 a) capului, părul, clopoței; c) ochii, călătoriile, malul;
 b) mama, stelele, dormitoare; d) un fior, o balerină, o mincinoasă.
- 12 Seria care conține doar prepoziții este:
 a) cu, de, iar; b) în, pentru, al; c) la, din, lui; d) pe, dintre, sub.
- 13 Seria care cuprinde doar substantive colective este:
 a) cârd, armată, tineret, pietre; c) păpuriș, făget, oștire, turmă;
 b) mulțime, tufiș, stol, zori; d) popor, muncitorime, oștire, vaci.
- 14 Seria în care ambele substantive sunt defective de singular este:
 a) aplauze, arici; c) funeralii, ochelari;
 b) condoleanțe, cinste; d) tăieței, învățătoare.
- 15 Seria care cuprinde formele corecte de plural pentru sensul din text al următoarelor cuvinte subliniate: „Visul de noaptea trecută l-a pus pe gânduri.” și „Visul său este să ajungă arhitect.” este:
 a) visurile, visele; c) visurile, visurile;
 b) visele, visele; d) visele, visurile.
- 16 Seria care cuprinde formele corecte de plural pentru sensul din text al următoarelor cuvinte subliniate: „Ieri, un polițist a arestat o bandă de hoți.” și „Accesul în clădire este interzis!” este:
 a) benzi, accesurile; c) benzi, accesele;
 b) bande, accesele; d) bande, accesurile.
- 17 Sensul secvenței subliniate în enunțul „Părerile de rău sunt tardive.” este:
 a) afirmațiile; b) opiniile; c) răutățile; d) regretele.
- 18 Sensul secvenței subliniate în enunțul „Vom ține seama, cu siguranță, și de punctul lui de vedere.” este:
 a) reclamație; b) recomandare; c) părere; d) vedenie.
- 19 Rescrie enunțurile următoare, trecând substantivele la numărul plural, efectuând toate modificările necesare:
 Copilul acela se plimbă pe aleea îngustă a orașului. S-a întâlnit cu un membru al echipei locale de fotbal.

- 20 Stabilește funcția sintactică și cazul substantivelor din fragmentele de mai jos:
 a) „Locuitorii orașului au vrut, de asemenea, s-o celebreze pe Adelina, dar aceasta a spus mereu NU.” Matei Vișniec, *Consulatul Lunii*
 substantivul: funcția sintactică: cazul:
 substantivul: funcția sintactică: cazul:
 substantivul: funcția sintactică: cazul:
 b) „— Adelina, vrem să le dai un sfat copiilor, cum ar putea și ei să se îndrăgostească de poezie?” Matei Vișniec, *Consulatul Lunii*
 substantivul: funcția sintactică: cazul:
 substantivul: funcția sintactică: cazul:
 substantivul: funcția sintactică: cazul:
 substantivul: funcția sintactică: cazul:
 c) „Poezia este o formă de cunoaștere.” Matei Vișniec, *Consulatul Lunii*
 substantivul: funcția sintactică: cazul:
 substantivul: funcția sintactică: cazul:
 substantivul: funcția sintactică: cazul:

- 21 Alcătuiește o propoziție negativă, în care substantivul „plajă” să fie în cazul genitiv, și o propoziție afirmativă, în care substantivul „arbitru” să fie nume predicativ.
- 22 Scrie o propoziție afirmativă, în care substantivul cu funcție sintactică de subiect din enunțul „Copiilor le plac mult spaghetete.” să fie complement indirect.
- 23 Construiește un enunț asertiv, în care substantivul „țară” să aibă funcția sintactică de complement direct, și un enunț interogativ, în care substantivul „tată” să aibă funcția sintactică de atribut.
- 24 Scrie un enunț imperativ, în care substantivul „păpușă” să fie în cazul dativ, și un enunț exclamativ, în care substantivul „mamă” să fie subiect.
- 25 Formulează un enunț asertiv, în care substantivul „actor” să fie circumstanțial de mod, și un enunț imperativ, în care substantivul „băiat” să fie în cazul vocativ.
- 26 Alcătuiește un enunț interogativ, în care substantivul „Matei” să fie complement indirect, și un enunț asertiv, în care substantivul „magazin” să fie circumstanțial de loc.

III.

Încercuiește forma corectă a cuvintelor.

- a) Grație **delicateții** / **delicateței** era admirată de toți **colegii** / **colegi**.
- b) Bunica a gătit o supă delicioasă cu **găluște** / **găluști**.
- c) Se spală zilnic din cauza **mătreței** / **mătreții**.
- d) Am mâncat două **eclere** / **ecleruri** și două **înghețate** / **înghețări**.
- e) Petalele **floarei-soarelui** / **florii-soarelui** s-au scuturat.
- f) Mi-am cumpărat două **jersee** / **jerseuri** șic.
- g) Sunetul **orgăi** / **orgii** ne-a plăcut mult.
- h) Nisipul **plăjii** / **plajei** era fierbinte.
- i) **Scatii** / **Scatii** sunt niște păsări cântătoare mici.
- j) În acești **codri** / **codrii** deși sunt mulți **tigri** / **tigrii**.
- k) Lucrările au fost corectate conform **baremelor** / **baremurilor**.
- l) Îmi plac **copii** / **copiii** perseverenți.
- m) Prețul **ascuțitoarei** / **ascuțitorii** este prea mare.
- n) Mama merge la **servici** / **serviciu** zilnic și primește un **salar** / **salariu** mare.
- o) Maria a avut de scris trei **esee** / **eseuri** pentru examenul de limba română.
- p) Am udat zilnic **orhideea** / **orhidea** și a înflorit.
- q) Am primit rest trei **monede** / **monezi** de un cent.
- r) **Chibriturile** / **Chibritele** sunt pe masă.
- s) Nu-mi place gustul **ciocolatei** / **ciocolății**.
- ș) Mă sperie acul veninos al **viespei** / **viespii**.

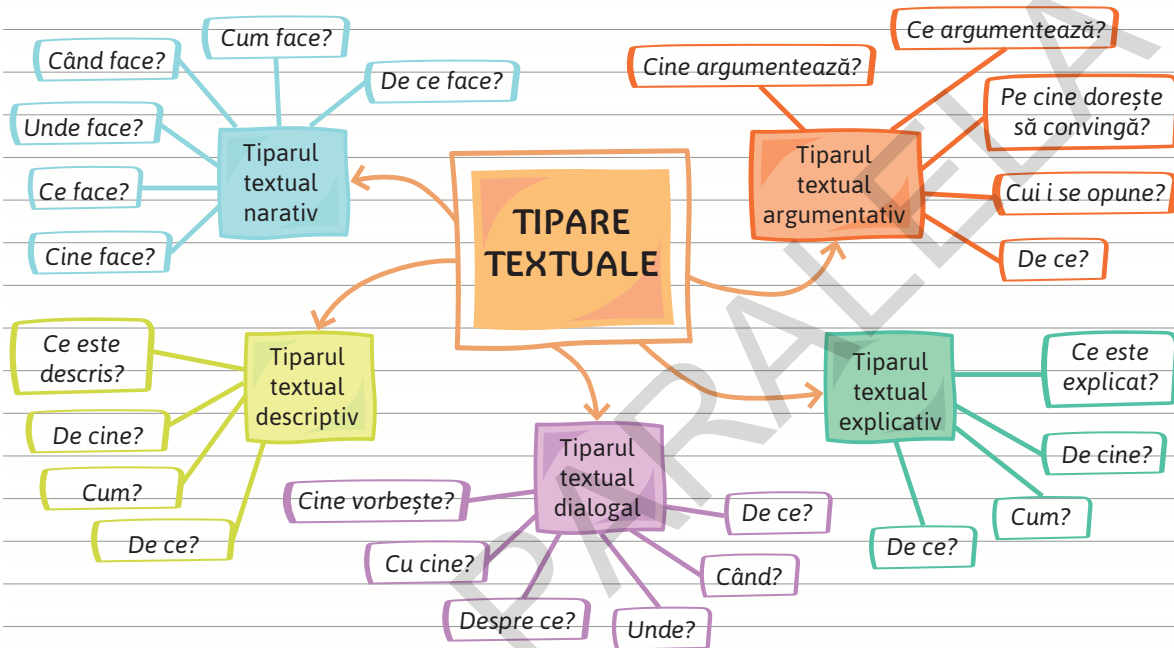
1. TEORIE LITERARĂ

A. Tipuri de texte

Miruna și-a notat informațiile pe care le-a învățat de-a lungul timpului despre tipurile de texte. Citește notițele ei și scrie la final întrebările sau nedumeririle pe care le ai. Discută cu profesorul tău aspectele pe care nu le-ai înțeles.

TIPARELE TEXTUALE

Tiparul textual narativ are scopul de a prezenta derularea unor întâmplări în ordine cronologică.

Elementele tiparului narativ (momentele subiectului) sunt: situația inițială (expozițiunea), elementul declanșator (intriga), desfășurarea acțiunii, punctul culminant, situația finală.

Trăsături:

- evenimentele sunt prezentate cronologic, desfășurându-se într-un interval de timp;
- acțiunea este situată într-un cadru spațio-temporal;
- la acțiune participă personaje;
- vocea autorului este preluată de un narator subiectiv sau obiectiv;
- relatarea se realizează prin narațiune la persoana I sau la persoana a III-a.

Într-o narațiune la persoana I, naratorul este și personaj, participând la acțiune. El are o imagine subiectivă asupra lumii și a destinului personajelor.

Într-o narațiune la persoana a III-a, naratorul nu participă la acțiune. El are o imagine de ansamblu, obiectivă, asupra lumii și a destinului personajelor.

Tiparul textual dialogal are scopul de a reproduce cuvintele a două sau mai multe persoane/personaje.

Elementele componente ale tiparului dialogal sunt: secvența de deschidere, secvența de schimb (de informații), secvențe de încheiere.

Trăsături:

- formulele și mărcile gramaticale specifice prin care se marchează relația dintre interlocutori, contactul direct dintre personaje (formule de adresare, verbe și pronume la persoana I sau a II-a);

- limbajul specific: în funcție de context, limbajul este familiar sau protocolar;
- punctuația specifică: linia de dialog, semnul întrebării, semnul exclamării, punctele de suspensie;
- verbe ale spunerii (verbe dicendi), cu ajutorul cărora se redă schimbul de replici: a spune, a zice, a vorbi, a se consulta, a dezbate, a conversa, a dialoga, a delibera, a negocia, a se sfătui, a împărtăși, a povesti, a se certa, a se plânge, a se confesa, a dezvălui, a mărturisi etc.

Tiparul textual descriptiv are scopul de a prezenta cadrul spațio-temporal sau trăsăturile unor persoane/personaje ori obiecte.

Elementele tiparului descriptiv sunt: obiectul descris, aspectul obiectului descris, punerea în relație (cu spațiul, cu timpul, prin comparare).

Trăsături:

• se utilizează cuvinte din câmpul lexical al temei textului;	• se folosesc verbe statice, la timpul prezent și la imperfect;
• vocabularul este asociat celor cinci simțuri (văz, auz, miros, gust, tactil);	• obiectul descris este pus în relație cu locul și cu timpul;
• predomină grupul nominal, substantivele și adjectivele;	• sunt prezente figuri de stil: epitetul, enumerația, comparația, metafora, personificarea.

Tiparul textual explicativ are scopul de a clarifica informații, cauze, caracteristici ale unei probleme.

Elementele tiparului explicativ sunt: întrebarea directoare/formularea subiectului, prima și a doua explicație, sintetizarea aspectelor prezentate.

Trăsături:

• textul este obiectiv, nu conține verbe de opinie;	• poate conține titluri, subtitluri, fotografii, scheme, tabele;
• lexicul este specific temei abordate;	• are scopul de a informa, de a produce înțelegere, de a instrui, de a pune în evidență cauzele unei probleme, de a aduce informații credibile.
• timpul verbal dominant este prezentul;	
• se prezintă fapte, cifre, date, statistici;	

Textul narativ-descriptiv care prezintă un proces compus dintr-o succesiune de etape se mai numește și text procedural. Denumirea de narativ-descriptiv se referă la faptul că acțiunile sunt prezentate în succesiune și la prezența elementelor componente ale unui proces.

Etapele realizării textului narativ-descriptiv: fixarea unui obiectiv, prezentarea materialelor necesare pentru atingerea obiectivului, succesiunea acțiunilor care trebuie derulate, rezultatul final.

Tiparul textual argumentativ este rezultatul încercării emițătorului de a convinge destinatarul, de a-i obține consimțământul, de a-i modifica opiniile sau reprezentările despre un obiect al discursului.

Elementele tiparului argumentativ: ipoteza, argumentele, exemplele, concluzia.

Trăsături:

• lexicul este specific temei abordate;	• se prezintă fapte, cifre, date, statistici;
• timpul verbal dominant este prezentul;	• are scopul de a convinge cu privire la o opinie;
• conține cuvinte de legătură:	
▶ cuvinte/structuri ale subiectivității care introduc premisa/ipoteza: în opinia mea, din punctul meu de vedere;	

- ▶ cuvinte/structuri care introduc primul argument: în primul rând, mai întâi de toate, pe de o parte;
- ▶ cuvinte/structuri care introduc următoarele argumente: în al doilea rând, în plus, pe de altă parte etc.;
- ▶ cuvinte/structuri care leagă argumentele de tezele pe care le susțin: fiindcă, deoarece;
- ▶ cuvinte/structuri care introduc concluzia: deci, în concluzie, așadar etc.

TEXTUL LITERAR

Textul literar este o modalitate de reprezentare artistică a realității sau a lumilor imaginate, prin care autorul exprimă idei, sentimente, valori și perspective personale asupra existenței.

Trăsături:

- poate reflecta aspecte din lumea reală, dar le reinterpretează subiectiv, simbolic sau ficțional;
- utilizează un limbaj expresiv, figurat, conotativ, cu rol estetic;
- are ca scop emoționarea, sensibilizarea, transmiterea unei viziuni artistice asupra lumii;
- este, de regulă, structurat în forme continue (povestire, poezie, piesă de teatru etc.);
- conține secvențe narrative, descriptive, dialogale, argumentative, precum și elemente de construcție artistică (figuri de stil, simboluri, ritm, imagini).

→ Textul epic

Textul epic prezintă acțiuni înlănțuite logic, făcute de eroii unor întâmplări reale sau imaginare.

Acțiunea desemnează ceea ce face cineva. Întrebările prin care se poate identifica o acțiune sunt: Cine? Ce (face)? De ce? Cu ce scop? Când? Unde?

Trăsăturile textului epic:

- sunt înfățișate întâmplări realizate de personaje;
- lumea creată într-un text epic este prezentată prin narațiune, descriere și dialog;
- acțiunea este plasată într-un cadru spațio-temporal;
- vocea autorului este preluată de un narator subiectiv sau obiectiv.

Naratorul. Într-o narațiune la persoana I, naratorul este și personaj, participând la acțiune. El are o imagine subiectivă asupra lumii și a destinelor personajelor. În schimb, într-o narațiune la persoana a III-a, naratorul nu participă la acțiune. El are o imagine de ansamblu, obiectivă, asupra lumii și a destinelor personajelor.

Textul epic vs Structura narativă. În prezentarea unei întâmplări și, prin urmare, în realizarea unui text epic, autorii recurg cel mai adesea la narațiune, pe care o îmbină cu dialogul și cu descrierea. Textul narativ/Structura narativă este modalitatea (tehnica) principală prin care sunt înfățișate aceste acțiuni. Alte modalități (tehnici) sunt descrierea și dialogul. Spunem deci că un text epic este realizat prin tehnica narativă sau că întâmplările/acțiunile sunt expuse prin narațiune.

→ Personajul

Personajul este participantul la acțiunea relatată într-o operă literară. Personajele au un rol important în acțiune. Ele reprezintă motorul acțiunii. În absența personajelor, acțiunea nu poate exista.

Acțiunea este, în general, de două tipuri:

1. **personajul caută ceva** (un obiect, o persoană, o stare interioară, un anumit statut etc.); în acest tip de acțiune, personajul parcurge adesea un drum, face o călătorie de-a lungul căreia descoperă lumea și, totodată, își descoperă anumite calități;

2. personajul rezolvă o situație-problemă/un conflict; în acest tip de acțiune, personajul se confruntă cu o problemă pe care trebuie să o rezolve.

În funcție de rolul lor în acțiune, personajele sunt principale, secundare sau episodice.

În funcție de modul în care receptează un text/un personaj, cititorii atribuie personajelor diferite valori.

Există personaje-stereotip, în care toți cititorii recunosc anumite valori, și personaje pe care cititorii le asociază cu valori diferite. De exemplu, Făt-Frumos e asociat cu valori precum vitejia și dreptatea, bătrânul, cu înțelepciunea, detectivul, cu discernământul etc.

Într-un text literar, personajul are întotdeauna o identitate (este ceva/cineva), constatată prin întrebarea *Cine este personajul?*

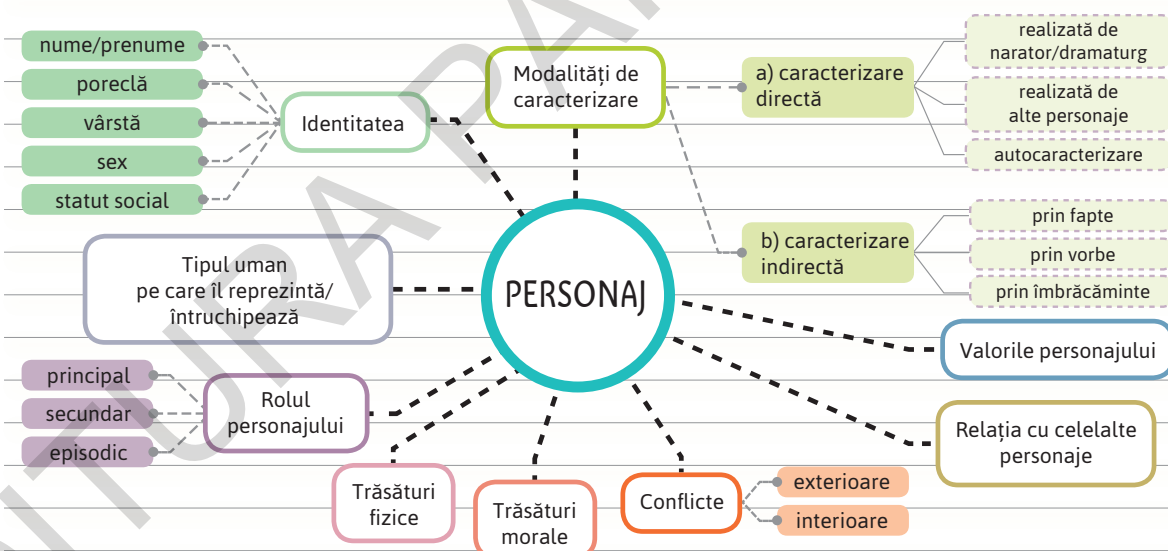
Personajul are un portret fizic și unul moral, anumite trăsături de caracter etc., identificate prin întrebarea *Cum este personajul?*

El ilustrează anumite valori, identificate prin întrebările: *Ce vrea/face/spune personajul?* și *Ce îl determină să vrea/să facă/să spună?*

Reprezentarea personajului în text se realizează prin diverse strategii, identificate prin întrebarea *De unde știu cum este personajul?*

Răspunsurile se referă la:

- spusele naratorului, ale altor personaje sau ale personajului însuși; acestea constituie mijloace de caracterizare directă;
- gândurile, faptele, limbajul personajului, atitudinea lui față de alte personaje, mediul de viață și, uneori, numele personajului; acestea constituie mijloace de caracterizare indirectă.

→ Textul liric

Textul liric exprimă sentimente, stări, percepții, idei, iar universul creat în text este marcat de subiectivitate.

În textul liric se conturează un mod unic, subiectiv, individual de raportare la lume. Lirismul se manifestă prin sentimente (bucurie, tristețe, revoltă etc.), stări (neliniște, mirare etc.), percepții (vizuale, auditive, olfactive etc.) și idei (referitoare la aspecte considerate importante pentru existența umană). Mărcile lingvistice ale subiectivității sunt: persoana I, singular sau plural, adresarea directă la persoana a II-a, singular sau plural, exclamațiile și interjecțiile.

Este prezent un act de vorbire, precum o declarație de dragoste, o confesiune, o adresare, o cerere, o laudă, o rugămintă, un autoportret.

Structura textuală poate fi: descriptivă, narativă, dialogală/monologală, argumentativă.

Persoana care vorbește nu este un personaj, ci doar o ipostază lirică a autorului. Aceasta este denumită „voce lirică” sau „eu liric” și reprezintă o proiecție a vocii autorului/a autorului în text: un îndrăgostit, un cetățean, un patriot, un credincios, un contemplator etc.

→ Textul dramatic

Textul dramatic este o operă literară bazată pe o acțiune ficțională, scrisă cu scopul de a fi transpusă scenic. Autorul își propune să prezinte acțiunile, timpul și spațiul, conflictele, precum și să se facă auzit prin intermediul personajelor și al actorilor. Este un text care poate fi receptat prin lectură, dar și prin transpunerea într-un spectacol.

Trăsături:

- are o formă grafică aparte: se folosesc două corpuri diferite de literă și în fața replicilor se află numele personajului care le rostește;
- textul este structurat în acte, scene și tablouri (actele sunt formate din scene; de regulă, scena începe cu intrarea unui personaj nou; scenele pot fi formate din tablouri);
- se suprapun două texte complementare: dialogul personajelor și didascalile;
- tiparul textual dominant este cel dialogat, care se poate îmbina și cu monologul;
- se folosesc vorbirea directă, cuvântul transpus în act verbal, dar și limbajul teatral (costume, mască, decor, gest, intonație, muzică, lumini etc.);
- acțiunea dramatică este determinată de conflictul dintre personaje, care declanșează mai multe evenimente, conducând la deznodământ.

→ Didascalile/Indicațiile scenice

Didascalile au rolul de a-l ajuta pe cititor să-și reprezinte mental situațiile existente, fiind și un suport al punerii în scenă. Acestea sunt poziționate înaintea textului dialogat, între paranteze și/sau scrise cu italice. Ele sunt enunțate de un dramaturg și au două tipuri de receptori:

- cititorii textului, cărora le este descris spațiul ficțiunii, cu personaje, obiecte, acțiuni etc.;
- profesioniștii din teatru (regizori, actori, scenografi, coregrafi, costumieri, tehnicieni de lumini și sunet), care descifrează piesa pentru a o pune în scenă.

Didascalile indică:

- lista personajelor;
- date despre spațiul și timpul acțiunii;
- informații despre înfățișarea personajelor;
- intrările și ieșirile din scenă ale unor personaje;
- deplasarea personajelor pe scenă;
- limbajul paraverbal al personajelor (intonație, ritmul vocii, intensitate, tensiunea cuvintelor);
- limbajul nonverbal al personajelor (mimică, gesturi, joc scenic);
- starea sufletească a personajelor, atitudinea lor;
- momentele de liniște, pauzele;
- sunetele care se aud pe scenă;
- destinatarul replicii.

TEXTUL NONLITERAR

Textul nonliterar este o modalitate de reprezentare a vieții reale, a unor experiențe, persoane, idei, concepții din lumea reală.

Trăsături:

- se referă la aspecte din lumea reală;
- poate avea o formă continuă, discontinuă, multimodală/mixtă;
- utilizează un limbaj clar, denotativ și eficient în transmiterea informației;
- conține secvențe descriptive, narative, dialogale, explicative, argumentative.
- are ca scop informarea și convingerea cititorilor;

Exemple de texte nonliterare: știrile, reportajele, anchetele, interviurile, editorialele, legile, hotărârile, regulamentele, documentele de orice natură, articolele științifice, articolele pe teme culturale, cercetările, comentariile, postările, mesajele (tip SMS), articolele de dicționar, de enciclopedie, recenziile, anunțurile etc.

→ Textul discontinuu

Textul discontinuu este organizat vizual în mod diferit față de textul continuu (alcătuit din paragrafe), prezentând informațiile sub formă de elemente grafice, precum tabele, grafice, liste, diagrame, hărți sau matrici. Acest tip de text nu urmează o structură liniară, ci este conceput pentru a transmite rapid și eficient informații, în special cantitative, surprinzând relațiile dintre ele și structura lor.

Trăsături:

- structură vizuală organizată: informațiile sunt prezentate în casete, coloane, linii sau spații bine delimitate;
- relații logice sau ierarhice între date: conținutul este adesea structurat comparativ (tabele), evolutiv (grafice) sau categorial (scheme);
- acces facil la informație: cititorul poate identifica repede ideile esențiale fără a parcurge fraze lungi;
- conține elemente verbale și simboluri, combină cuvinte, cifre, simboluri și imagini;
- este frecvent folosit în texte nonliterare: manuale, enciclopedii, articole științifice, pliante, prezentări.

→ Textul multimodal

Textul multimodal presupune combinarea a două sau mai multe mijloace de comunicare: lingvistic, vizual, audio, gestual, spațial. Multimodalitatea implică interferența dintre cuvânt, imagine, sunet, gestică și mișcare.

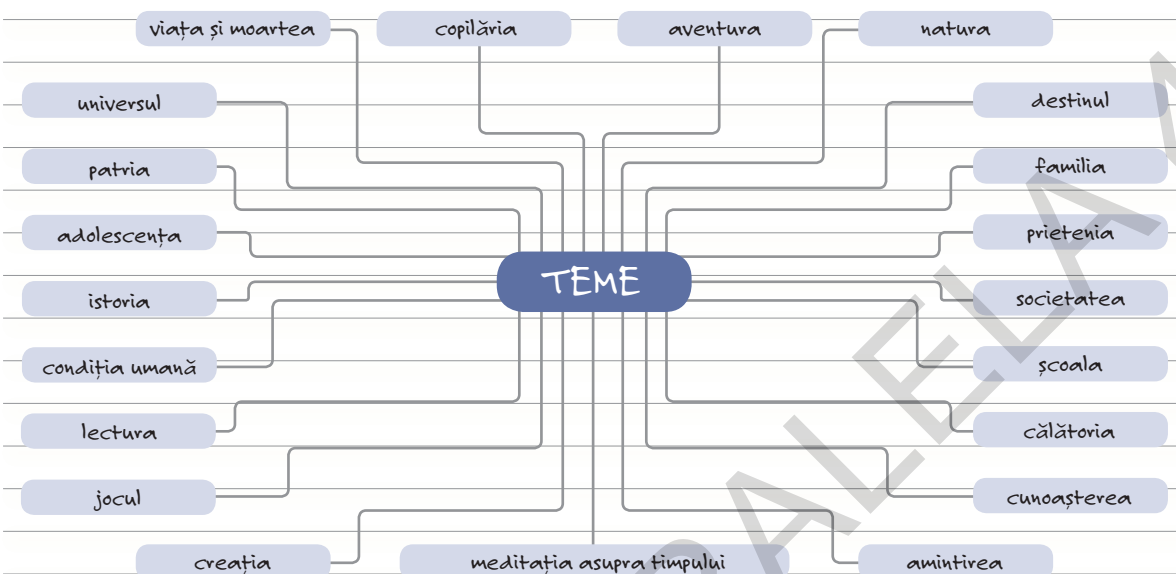
Trăsături:

- combină limbajul verbal cu imagini, sunete, gesturi și elemente grafice (culori, fonturi, simboluri);
- mesajul este construit prin corelarea și interacțiunea informației transmise textual și vizual.
- informația este transmisă prin canale diferite: text, imagine, video, audio, animație etc.;

Exemple de texte multimodale: imaginile de pe rețelele sociale, blogurile, banda desenată, videoul, filmele, jocurile video, romanele grafice, clipurile, afișele, coperta de carte, coperta revistelor, paginile web, broșurile, hărțile (digitale).

TEMA

Tema reprezintă un aspect general care asigură coerența întregului text. Este un principiu în funcție de care se pot grupa mai multe texte.

Modalități de identificare a temei:

1. răspunzând la una dintre întrebările: Despre ce vorbește în mod semnificativ acest text? Care este cel mai important aspect din realitate sau din experiența umană transpus în acest text?
2. prin deducere, identificând aspectele din realitatea exterioară sau interioară expuse în text;
3. prin punerea în legătură a cuvintelor-cheie ale textului și, apoi, prin generalizarea lor.

Tema textului:

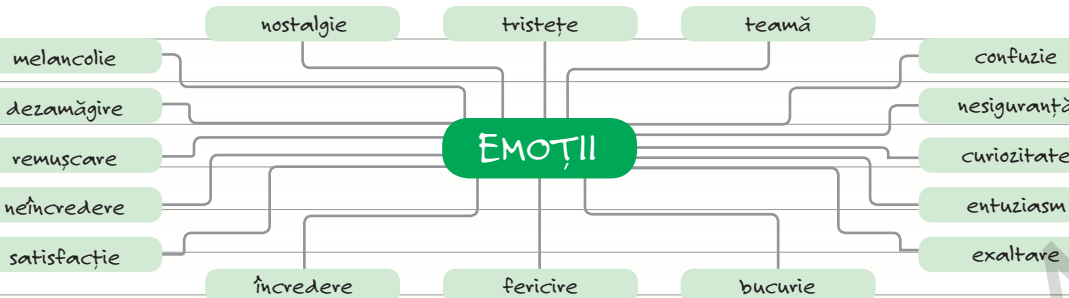
- reprezintă un element de conținut;
- este dedusă din cadrul textului, nefiind exprimată explicit;
- pune în legătură cuvinte recurente;
- este creată prin convergența cuvintelor-cheie;
- reprezintă un concept care integrează elementele identificate în text;
- reiese din cele mai multe aspecte ale operei;
- se referă la un domeniu abstract/general;
- determină lumea poetică și limbajul.

EMOȚIILE

În descrierea unei emoții vei preciza:

- situația în care se manifestă emoția;
- motivele (interne sau externe);
- reacțiile declanșate de emoții;
- modul în care emoția afectează deciziile și atitudinea față de ceilalți/de sine însuși;
- limbajul prin care este transmisă/sugerată/definită emoția;
- simțurile implicate în prezentarea emoției.

EMOȚII

VALORILE

Pentru a înțelege un personaj și pentru a identifica valorile acestuia, răspunde la una sau mai multe dintre cele trei serii de întrebări:

1. Ce dorește personajul? → Ce îl face să dorească ceea ce dorește?
2. Ce face personajul? → Ce îl determină să facă ceea ce face?
3. Ce spune personajul? → Ce îl determină să spună ceea ce spune?

VALORI

Valorile exprimate în textul liric le deducem identificând modul în care emițătorul se raportează la realitatea pe care o prezintă (cu interes, sinceritate, atenție, sensibilitate etc.). Valoarea se reflectă în atitudinea pe care o are emițătorul față de lume și se află în relație cu tema textului.

LIMBAJUL

Analiza limbajului unui text se referă la:

- câmpul lexical dominant;
- prezența cuvintelor cu sens propriu vs prezența cuvintelor cu sens figurat;
- prezența cuvintelor cu sens concret vs prezența cuvintelor cu sens abstract;
- limbajul colocvial vs limbajul standard;
- cuvintele specifice oralității (interjecțiile, verbele la imperativ, substantivele în vocativ etc.);
- proprietatea termenilor;
- prezența expresivității, a figurilor de stil.

FIGURILE DE STIL

Figurile de stil sunt procedee prin care se sporește expresivitatea unui text. Acestea redau maniera subiectivă a artiștilor de a vedea lumea din jur, felul unic în care ei o percep și sunt expresia creativității și a originalității autorilor de literatură.

Pentru a interpreta semnificatia unei figuri de stil:

- mai întâi citim cu atenție enunțul din care face parte figura pentru a ne asigura că l-am înțeles;
- apoi menționăm una sau mai multe dintre următoarele informații: imaginea pe care o redă figura de stil, ideea pe care o sugerează, starea/atmosfera pe care o creează, relația figurii de stil cu alte cuvinte-cheie din text și cu tema textului.

ELEMENTELE DE VERSIFICATIE

Elementele de versificație oferă muzicalitate textului și evidențiază sensul cuvintelor și al ideilor dintr-o poezie. Acestea sunt:

- versul → un rând dintr-o poezie;
- strofa → o grupare de versuri, cu înțeles unitar; în funcție de numărul de versuri, strofele sunt:
monovers → strofa cu un vers; distih → strofa cu două versuri; tertet/tertină → strofa cu trei versuri;
catren → strofa cu patru versuri;
- măsura → numărul de silabe dintr-un vers;
- rima → potrivirea sunetelor de la final de vers, începând cu ultima vocală accentuată: rimă împerecheată (a, a, b, b), încrucișată (a, b, a, b), îmbrățișată (a, b, b, a), monorimă (a, a, a, a);
- ritmul → succesiunea regulată a silabelor accentuate și neaccentuate dintr-un vers.

- Notează întrebările și nedumeririle tale!

Miruna și-a organizat informațiile și în scheme pentru a învăța mai ușor teoria literară. Dacă ești curios/curioasă, accesează codul QR alăturat.

2. EXERCIȚII DE RECEPTARE A TEXTELOR

- Citește textele din grupajele următoare și rezolvă cerințele corespunzătoare.

Grupajul 1

Textul 1

Nu știu alții cum sunt, dar eu, când mă gândesc la locul nașterii mele, la casa părintească din Humulești, la stâlpul hornului unde lega mama o șfară cu motocei la capăt, de crăpau mâțele jucându-se cu ei, la prichiciul vetrei cel humuit, de care mă țineam când începusem a merge copăcel, la cuptorul pe care mă ascundeam, când ne jucam noi, băieții, de-a mijoarca, și la alte jocuri și jucării pline de hazul și farmecul copilăresc, parcă-mi saltă și acum inima de bucurie! Și, Doamne, frumos era pe atunci, căci și părinții, și frații și surorile îmi erau sănătoși, și casa ne era îndestulată, și copiii și copilele megieșilor* erau de-a pururea în petrecere cu noi, și toate îmi mergeau după plac, fără leac de supărare, de parcă era toată lumea a mea!

Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*

megieș (s.m.) – vecin.

Textul 2

Știu doar că m-am trezit buimac. [...] am luat o carte cu poze și text puțin, *Albă-ca-Zăpada*, și am intrat în bucătărie. Mama prăjea pâine pe plită, iar mirosul acela și becul aprins (era tare mohorât afară) făceau, nu știu cum să zic, ca bucătăria să pară primul și ultimul loc de pe pământ, singurul de a cărui existență nu te puteai îndoi, ca și cum Dumnezeu crease, mai întâi de toate, nu lumina, apele sau uscatul, ci bucătăria asta a noastră din Drumul Taberei și pe mama înăuntru prăjind pâine, ca apoi să mă cheme și pe mine din somn cu o carte de povești în mână. Nu știu ce rost avea cartea acolo, nu i-am aruncat nicio privire, o știam pe dinafară, dar, mă simt nevoit să repet, când ai de-a face cu un miracol, chiar și amănuntele lipsite de importanță își au sensul lor.

Filip Florian, Matei Florian, *Băiuțeii*

- Precizează două trăsături ale textului narativ din fragmentul scris de Filip Florian, ilustrându-le cu câte o secvență.

.....

.....

.....

- Prezintă, în minimum 30 de cuvinte, un element de conținut comun celor două texte, valorificând câte o secvență relevantă din fiecare text.

.....

.....

.....

.....

STRATEGII DE LECTURĂ ȘI DE REDACTARE

- Citește cu atenție textul și identifică un element de conținut comun: un cuvânt-cheie, o imagine, un personaj, o acțiune, o atitudine, o emoție/un sentiment, o idee, tema textului etc.
- Identifică o secvență care se referă la elementul de conținut în **textul 1** și o secvență din **textul 2**.
- Pentru redactarea răspunsului, alege din secvență:
 - structurile sugestive pe care le vei folosi sub formă de citate, între ghilimele sau le vei parafraza;
 - perspectiva asupra elementului de conținut pe care o oferă textul;
 - prin ce se particularizează acesta;
 - care este relația dintre personaje/persoane și elementul de conținut ales.
- Redactează răspunsul utilizând cu atenție semnele de punctuație precum: virgula, ghilimelele, punctul, parantezele.
- Se pot folosi în răspuns structuri/conectori precum: *în primul text, în al doilea text, în textul scris de ..., în schimb, se surprinde, este sugerată, este prezentată, pentru că, deoarece* etc.

- 3** Prezintă, în minimum 30 de cuvinte, o diferență între limbajul utilizat în **textul 1** și cel din **textul 2**, valorificând câte o secvență relevantă din fiecare text.

- 4 Descrie, în minimum 30 de cuvinte, o emoție trăită de naratorul unuia dintre cele două texte propuse.

.....

.....

.....

.....

.....

- 5** Asociază fragmentul din *Amintiri din copilărie* de Ion Creangă cu un alt text literar studiat la clasă sau citit ca lectură suplimentară, prezentând, în 50–100 de cuvinte, o valoare comună, prin referire la câte o secvență relevantă din fiecare text.

PARALLEL

STRATEGII DE LECTURĂ ȘI DE REDACTARE

1. Citește cu atenție textul și identifică valoarea transmisă prin intermediul personajului, răspunzând la una sau mai multe dintre cele trei întrebări:
 - Ce dorește personajul? Ce îl face să dorească ceea ce dorește?
 - Ce face personajul? Ce îl determină să facă ceea ce face?
 - Ce spune personajul? Ce îl determină să spună ceea ce spune?
2. Exemple de valori: responsabilitatea, curajul, empatia, loialitatea, bunătatea, adevărul, educația, pasiunea pentru ceva, politețea, modestia, onestitatea, prudența, înțelepciunea, binele, buna-cuviință, recunoștința, autocontrolul, altruismul, hărnicia, generozitatea, încrederea etc.
3. Identifică o secvență din care reiese valoarea aleasă, în **textul 1**, și gândește-te la o secvență dintr-un alt text citit de tine.
4. În construirea răspunsului poți să alegi din secvență:
 - structurile sugestive pe care le vei folosi sub formă de citate, între ghilimele sau le vei parafraza;
 - perspectiva asupra valorii pe care o oferă textul;
 - prin ce se particularizează valoarea;
 - care este relația dintre dorințele și comportamentul personajelor și valoarea extrasă etc.
5. Utilizează cuvinte din câmpul lexical al valorilor. De exemplu: *educația* (formarea, cunoașterea, înțelegerea lumii din jur etc.), *bunătatea* (altruismul, blândețea, devotamentul pentru celălalt etc.).
6. Redactează răspunsul, utilizând cu atenție semnele de punctuație precum: virgula, ghilimelele, punctul, parantezele.
7. Se pot folosi în răspuns structuri/conectori precum: *în primul text, în textul scris de ..., în schimb, se surprinde, este sugerată, este prezentată, se accentuează ideea că, pentru că, deoarece, în schimb, totodată* etc.

Grupajul 2

Textul 1

Cordeluța elastică e prea strânsă și mă apasă atât de tare, că simt cum îmi pulsează pielea capului. Dar pompoanele sunt splendide: arată ca niște crizanteme înfoiate, cu marginile albastre – culoarea mea preferată! Mi-am pus pantalonii groși de trening pe sub uniformă, de gura mamei, dar înainte să ies pe ușă, i-am scos repede și i-am azvârlit în dulapul de pe hol. [...] Afară e întuneric și e frig. [...] Repet în minte o strofă din cântecul pe care o să-l cântăm în cor la finalul ceremoniei: Am cravata mea, sunt pionier, / Și mă mândresc cu ea, sunt pionier! / Flutură în vânt, zălog de legământ, / Întâiul meu cuvânt de pionier ... [...] Școala e gri și are forma literei L. Pe latura mare sunt clasele primare, chiar la parter. Clasa noastră are vedere la curte. Pe pereți sunt agățate planșe cu literele alfabetului, cu semnele de punctuație și tabla înmulțirii.

Adina Rosetti, *Întâiul meu cuvânt de pionier*

Textul 2

Astăzi, un grup școlar poate decide singur, democratic, dacă adoptă sau nu uniforma pentru membrii lui, și, mai ales, poate decide cum ar trebui să arate. Apoi, obligativitatea de a purta o uniformă, sau un anumit tip de uniformă, există, ca să spun așa, și la case mai mari: companiile multinaționale, instituțiile de stat, în fine, orice firmă care se respectă nu le vor da voie angajaților să vină brambura la serviciu: sunt obligați cu toții să aibă o ținută decentă, fără excese de machiaj sau coafuri extravagante. Purtarea uniformei ar putea fi, deci, un prim pas spre adaptarea la o viață profesională la vârf. Cât despre creativitate și exprimare liberă, ele pot fi dezvoltate în nenumărate alte feluri, nu numai prin ce fustă aleg pentru pantofii pe care tocmai i-am primit.

Maria Iordănescu, *Uniformă și uniformizarea*, revista „Dilema Veche” nr. 407 din 1–7 decembrie 2011

- 1 Precizează două trăsături ale textului descriptiv din fragmentul scris de Adina Rosetti, ilustrându-le cu câte o secvență sugestivă.
.....
.....
.....
- 2 Prezintă, în minimum 30 de cuvinte, un element de conținut comun celor două texte, valorificând câte o secvență relevantă din fiecare text.
.....
.....
.....
.....
.....
- 3 Prezintă, în minimum 30 de cuvinte, o diferență între limbajul utilizat în **textul 1** și cel din **textul 2**, valorificând câte o secvență relevantă din fiecare text.
.....
.....
.....
.....
.....
- 4 Crezi că fiecare școală ar trebui să aibă o uniformă? Motivează-ți răspunsul, în 50–100 de cuvinte, valorificând **textul 2**.
.....
.....
.....
.....
.....

STRATEGII DE LECTURĂ ȘI DE REDACTARE

1. Citește cu atenție textul și identifică o secvență din text care răspunde la întrebarea oferită.
2. Extrage informația pe care o oferă textul asupra problemei propuse de exercițiu.
3. Notează ce alte idei ai despre această problemă, dincolo de text, din experiența personală, și apoi construiește-ți opinia.
4. Răspunde la întrebarea inițială, formulându-ți opinia, pe care o vei explica/justifica prin cât mai multe perspective și pe baza informației din textul dat.
5. Exemplifică-ți opinia, valorificând în detaliu secvența de text.
6. Utilizează cuvinte/expresii care denotă perspectiva personală: *în opinia mea, cred că, din punctul meu de vedere, consider că* etc.
7. Se pot folosi în răspuns structuri/conectori precum: *în textul scris de ..., se surprinde, este sugerată, este prezentată, pentru că, deoarece, fiindcă, în plus, de asemenea, totodată, cu alte cuvinte, de exemplu, de pildă, în acest sens, este elocventă* secvența etc.
8. Redactează răspunsul, utilizând cu atenție semnele de punctuație precum: virgula, ghilimelele, punctul, parantezele.

- 5 Asociază textul scris de Adina Rosetti cu un alt text literar studiat la clasă sau citit ca lectură suplimentară, prezentând, în 50–100 de cuvinte, o valoare comună, prin referire la câte o secvență relevantă din fiecare text.

Grupajul 3

Textul 1

— Mă plictisesc! anunță Doru de pe bancheta din spate a mașinii.
 În față, părinții se priviră scurt, dându-și simultan ochii peste cap, cu o sincronizare impecabilă și, după toate aparențele, îndelung exersată.
 Mama își rula pupilele înapoi și, întorcându-se spre băiat, începu să negocieze:
 — De-abia am plecat... Facem pauză când ajungem la benzinărie.
 — Nuuuuu, gemu în sinea lui tata, care știa că până la prima benzinărie nu mai e mult.
 — Nu la benzinărie, protestă și Doru. Miroase urât.
 — Dar tu unde-ai vrea să oprim? La căsuța de turtă dulce? îl iscodi mama, pregătită să-l atragă în jocul de-a popasurile imaginare, care le-ar fi asigurat, după calculele ei, încă o oră de mers lin.

1. COMPUNEREA NARATIVĂ ÎN CARE SE ÎMBINĂ TIPARE TEXTUALE

- Miruna redactează o compunere în care prezintă o întâmplare dintr-o călătorie alături de părinți. Va integra o secvență narativă, una descriptivă și o secvență dialogală. Citește textul scris de Miruna și oferă-i feedback în funcție de reperele propuse mai jos. Scrie, pe liniile punctate, compunerea îmbunătățită.

Era o dimineață frumoasă de vară, iar noi, mama, tata, sora mea și cu mine, tocmai porniserăm într-o excursie spre munte. Mașina înainta destul de încet față de cum îl știam pe tata, dar ne bucuram de ce era în jurul nostru. Călătoream spre munte, pe un drum liniștit, iar în jurul nostru pădurile își legănau frunzele ca într-un cântec. Priveam cu uimire spre cerul senin, care se întindea deasupra ca o pânză imensă, pictată într-un albastru limpede. Nicio umbră de nor nu tulbura priveliștea, iar soarele, asemenea unui glob de aur, arunca razele sale calde și blânde peste tot ce ne apărea în cale. Parcă întreaga lume ne zâmbea!

Deodată, am simțit un nod în stomac, pentru că traseul pe care urma să-l facem, părea lung și puțin marcat și știam că s-ar putea întâmpla ceva neașteptat în mijlocul pădurii.

Pentru început, tata ne-a îndemnat să coborâm din mașină și să pornim pe jos pe potecă. Am început să urcăm ușor prin pădure, iar peisajul devenea din ce în ce mai spectaculos. După ceva timp, am făcut un popas lângă un pârau limpede, unde mama a scos din rucsac niște sandvičiuri și fructe. Sora mea s-a apucat să adune pietre plate, visând să le arunce în apă pentru a sări.

- Cine reușește să facă piatra să sară de trei ori? A întrebat ea cu un râs șmecheresc.
- Provocarea este acceptată! Am spus eu zâmbind.
- Cred că apa râului este cristalină și va fi un spectacol!
- Da, natura este unică, hai să ne bucurăm de ea!

Ulterior, după momentele de fericire, am pornit din nou la drum, iar poteca se ramifica în două direcții, tata hotărând să o luăm în partea dreaptă. Sigur că drumul era viu, vocea tatălui rostea bancuri, amintiri și picioarele noastre mergeau fără noi.

La un moment dat, înaintând am simțit tensiune, pentru că ne adânceam în pădure și nu eram în direcția bună, deși ochii noștri se mișcau rapid, căutând soluții. Inima a început să bată mai rapid când ne-am dat seama că harta din aplicație nu se mai conecta. Am mai înaintat câteva minute cu pulsul ridicat, dar un grup de turiști ne-a întâmpinat și ne-a arătat drumul spre poieniță.

Am urmat sfatul lor și după câteva minute de urcat. Am ajuns într-un loc de vis - o poiană largă, plină de flori, de unde se vedeau munții în toată splendoarea lor. Am înțeles atunci că uneori frica este doar începutul unei amintiri minunate. Cu familia aproape, o călătorie în necunoscut devine o poveste frumoasă. Soarele strălucea în continuare, iar eu simțeam în suflet liniștea unei zile perfecte, petrecute împreună cu cei dragi.

Criterii de evaluare

Criterii	Îndeplinirea criteriilor			
	Foarte bine ★★★★	Bine ★★★	Suficient ★★	Insuficient ★
Structura textului: introducere, cuprins, încheiere				
Secvența descriptivă despre cadrul spațial și temporal și despre personaj				
Structura textului narativ și momentele subiectului (legătura dintre intrigă și evenimentele prezentate cronologic, într-o anumită gradație)				
Narațiunea la persoana I sau a III-a				
Secvența dialogată				
Forma: • textul este așezat corect în pagină; • scrisul este lizibil; • alineatele marchează momentele acțiunii, logica ideilor și integrarea tipurilor de texte; • se respectă ortografia și regulile de punctuație.				
Conținutul: • este adecvat cerinței; • este original; • este în concordanță cu scopul textului.				

FEEDBACK

EDITURA PARALELA 45

7. CARACTERIZAREA DE PERSONAJ

David citește cerința și textul de mai jos:

Scrie o compunere, de minimum 150 de cuvinte, în care să o caracterizezi pe bunica, personajul din textul lui Tove Jansson.

În scrierea compunerii, vei avea în vedere:

- notarea a două date de identificare a personajului (vârstă, ocupație, portret fizic etc.);
- prezentarea, prin câte o secvență comentată, a două trăsături morale ale personajului;
- precizarea a două mijloace de caracterizare diferite, prin care se evidențiază trăsăturile morale prezentate;
- corelarea unei valori personale cu una dintre valorile personajului.

Punctajul pentru compunere se acordă astfel:

- conținutul compunerii – 12 puncte;
- redactarea compunerii – 8 puncte (marcarea corectă a paragrafelor – 1 punct; coerența textului – 1 punct; proprietatea termenilor folosiți – 1 punct; corectitudinea gramaticală – 1 punct; claritatea exprimării ideilor – 1 punct; ortografia – 1 punct; respectarea normelor de punctuație – 1 punct; lizibilitatea – 1 punct).

Notă! Compunerea nu va fi precedată de titlu sau de motto. Punctajul pentru redactare se acordă doar în cazul în care compunerea are minimum 150 de cuvinte și dezvoltă subiectul propus.

Bunica fusese șefă la cercetași. De fapt, era meritul ei că fetele începuseră să fie primite în club pe vremea aceea. Nu uitaseră niciodată cât de bine se simțiseră la cercetași și îi scriau adesea bunicii să-i amintească vreo întâmplare sau vreun vers dintr-un cântec pe care îl cântaseră la lumina focului de tabără. Bunicii i se păreau învechite toate astea și zicea că fetele, bătrâne acum, erau doar sentimentale. Dar se gândea la ele cu căldură când primea epistolele. Și se mai gândea cum organizația cercetașilor devenise, în timp, prea mare și impersonală.

Într-o vară, tatăl Sophiei cumpără un cort și îl montă în ravenă, ca să se poată ascunde acolo dacă venea multă lume. Era un cort mic, nu puteai intra decât în patru labe. Era loc pentru două persoane, dacă se întindeau una lângă cealaltă, dar nu aveai voie să aprinzi lampa sau lanterna înăuntru.

— Țasta-i cort de cercetași? întrebă Sophia.

Bunica pufni:

— La cercetași ne coseam singure corturile! zise ea.

Își amintea cum arătau mari, solide, gri-maronii. Țasta era doar o jucărie de un galben aprins, bună pentru oaspeții verandei, nimic serios.

— Nu-i cort de cercetași?

Atunci bunica spuse că poate era, însă unul foarte modern. Se băgară înăuntru și se întinseră.

— Vezi să n-adormi! zise Sophia. Trebuie să-mi povestești cum era la cercetași și tot ce făceați.

Cu mult timp în urmă, bunica ar fi povestit cu dragă inimă tot ce făceau la clubul cercetașilor, dar atunci nu se sinchisea nimeni să o întrebe.

„Ce ciudat! își zise bunica. Nu mai pot să descriu, nu-mi găsesc cuvintele. Sau poate nu mă străduiesc destul. A trecut atâta timp de-atunci... Nimeni de aici n-are nicio legătură cu vremurile alea. Dacă nu povestesc cu tragere de inimă, e ca și cum nu s-ar fi întâmplat, totul se închide în sine și se pierde.”

Bunica se îndreptă de spate și spuse:

— Unele zile nu mi le mai amintesc prea bine. Da' ar trebui să încerci și tu cândva să dormi o noapte întreagă în cort!

Sophia își duse așternuturile de pat în cort. Închisese ușa căbănuței și își luase rămas-bun. Plecase singură, singurică, spre ravena care, în seara aceea, devenise un loc foarte îndepărtat [...], un pustiu cu noaptea înaintea. Trase fermoarul cortului și se întinse cu pătura trasă până la bărbie. Cortul galben strălucea în lumina apusului și Sophiei i se păru, dintr-odată, foarte mic și prietenos. Nimeni nu se putea uita înăuntru și nimeni nu vedea ce era afară. Se odihni o vreme în coconul de lumină și tăcere. Când soarele apuse, cortul se făcu roșu și Sophia adormi. [...] Era o noapte liniștită și, totuși, se auzea

marea. Nu era nimeni în ravenă și, totuși, pietrișul scrâșnea ca sub greutatea unor pași. Cortul protector lăsase noaptea să intre și Sophia o simțea acum atât de aproape, de parcă ar fi dormit sub cerul liber. [...]

Pentru prima oară în viață, Sophia ascultă cu adevărat. Și, pentru prima oară, când ieși din ravenă, simți pământul sub tălpi și degete, o țărână rece, tare, grunjoasă și nemaipomenit de complicată, ce se preschimba sub pașii ei. Pietriș, iarbă udă și pietre netede. Când și când, ierburi înalte cât tufișurile îi mângâiau picioarele. Pământul era negru, însă cerul și marea căpătaseră o strălucire slabă, cenușie. Insula se micșorase și plutea pe mare ca o frunză, dar ferestrele odăii de oaspeți erau luminate. [...]

— Cum merge? întrebă bunica.

— Bine, răspunse Sophia. [...]

— Nu puteam să dorm și m-au luat gândurile negre, zise bunica. Adică totul parcă se împuținează și se scurge. Și tot ce era distractiv odinioară nu mai înseamnă nimic. Mă simt sărăcită, nrecunoscătoare cumva. Măcar de-aș putea vorbi despre toate astea...

— Ce tot zici? se supără Sophia. Cum adică nu mai e distractiv?

— Ei, răspunse bunica, ziceam doar că, atunci când ești bătrână ca mine și sunt atâtea lucruri pe care nu le mai poți face...

— Ba nu-i adevărat! Poți să faci orice! Tot ce fac și eu!

— Stai așa! se oțărî bunica. N-am terminat ce aveam de zis! Știi că pot. Și pot de îngrozitor de multă vreme, am trăit din răspuțeri și a fost nemaipomenit, îți zic! Da' acum totul se risipește și nu-mi mai amintesc și nu-mi mai pasă, și, cu toate astea, abia acum mi-ar fi de folos să-mi aduc aminte!

— Ce să-ți aduci aminte? întrebă Sophia neliniștită.

— Cum era dormitul în cort! strigă bunica. [...]

— Hai să-ți zic eu cum e, spuse Sophia. Totul se aude mult mai tare și cortu-i atât de mic.

Se gândi o clipă, apoi continuă:

— Da' nu ți-e frică. Și e plăcut s-auzi totul!

— Da, spuse bunica, se aude totul de-afară.

Sophia își dădu seama că-i era foame. Trase lada cu mâncare de sub pat. Mâncară pesmeți crocanți, brânză și zahăr.

— Mi-e cam somn, spuse Sophia, cred că mă duc înapoi.

— Bine, zise bunica.

Închise lampa și, după primele secunde de beznă, camera se lumină puțin și se vedea destul de bine în jur. Sophia ieși și închise ușa după ea. După ce plecă, bunica se înfășură în pătură și încercă să-și aducă aminte cum era. Își amintea ceva mai bine acum. De fapt, mult mai bine. Noi și noi imagini regăsite. Era frig la răsărit, dar bunica adormi frumos, învăluită în propria-i căldură.

Tove Jansson, *Cartea verii*

- David realizează o posibilă rezolvare pe ciornă. Oferă-i feedback în funcție de criteriile propuse mai jos și scrie, pe liniile punctate, o variantă îmbunătățită.

Fragmentul extras din *Cartea verii* de Tove Jansson este un text epic ce conturează cu finețe tema memoriei, a relației dintre generații, a trecerii ireversibile a timpului și a nevoii de a conferi un sens propriei existențe.

Bunica este un personaj central, complex, aflat în etapa senectuții. În tinerețe, a fost șefă la cercetași, ocupând o poziție de conducere și remarcându-se prin implicare și spirit reformativ, contribuind la deschiderea organizației către fete. Deși nu este individualizată printr-un nume propriu, ea este desemnată constant prin apelativul afectuos „bunica”, semn al rolului intim și esențial pe care îl joacă în viața Sophiei, nepoata alături de care își petrece vara.

Pe de o parte, caracterizarea indirectă a personajului se realizează cu subtilitate prin gândurile și comportamentul său. Un moment elocvent este acela în care bunica reflectează cu melancolie la dificultatea de a evoca trecutul – „Sau poate nu mă străduiesc destul.” Totuși, provocată de curiozitatea copilului, ea acceptă să intre în cort, redescoperind astfel fragmente din viața sa de altădată. După ce își deschide sufletul în fața Sophiei, adoarme „frumos, învăluită în propria-i căldură” – un indiciu că regăsirea memoriei aduce cu sine împăcarea și liniștea.

Pe de altă parte, personajul este caracterizat și în mod direct, prin propriile sale cuvinte: „Mă simt sărăcită, nerecunoscătoare cumva” – o mărturisire care exprimă luciditatea cu care privește pierderea sensului și fragilizarea memoriei. Bunica este o figură melancolică și afectuoasă, dornică de sens și ancorată în trăiri autentice. Scrisorile primite de la fostele cercetașe o reconectează, pentru scurt timp, la energia vie a trecutului, însă constatarea dureroasă persistă – „Și tot ce era distractiv odinioară nu mai înseamnă nimic.”

În plus, valoarea pe care o împărtășesc cu acest personaj este respectul față de trecut. Cred, asemenea bunicii, că este esențial să nu lăsăm amintirile să se piardă în uitare, ci să le păstrăm vii prin povestire și dialog sincer cu cei apropiați. Relația dintre bunică și Sophia devine, astfel, o invitație la reconectare și empatie – o formă de învățare reciprocă, în care întrebările rostite cu onestitate nasc sens.

Așadar, bunica este figura centrală a acestui text narativ, o prezentă nostalgică și lucidă, când fermă, când tandră, dar mereu profund umană. Prin ea învățăm că memoria, oricât de fragilă, poate fi reactivată și păstrată vie prin legăturile autentice dintre oameni, mai ales între cei ce aparțin unor generații diferite.

Criterii de evaluare

Criterii	DA	NU	NU SUNT SIGUR(Ă)
Are o structură care cuprinde: introducere, cuprins, încheiere.			
S-au oferit date relevante din identitatea personajului.			
S-au prezentat trăsături specifice portretului fizic și ale caracterului.			
S-au oferit exemple sugestive din text, folosindu-se ghilimelele.			
S-au exemplificat diverse modalități de caracterizare.			
S-a prezentat o valoare a personajului și s-a realizat o corelație elocventă.			
S-a prezentat o viziune generală asupra personajului, dar și detaliile profilului său.			
Fiecare paragraf dezvoltă o idee centrală, coerentă, logică și clară.			
S-au respectat normele ortografice și de punctuație.			

* Poți discuta cu profesorul tău situațiile la care ai răspuns „nu” sau „nu sunt sigur(ă)”.

TESTUL 1

Timpul de lucru efectiv este de două ore.
Se acordă zece puncte din oficiu.

SUBIECTUL I

(70 de puncte)

Adnotări

- Citește fiecare dintre textele de mai jos pentru a putea răspunde la cerințele formulate.

Textul 1

Autobuzul întoarse încet și ieși din curtea școlii. [...] Klara Borisovna tăcu neputincioasă. Tăcu și șoferul: se gândea la ceva.

Înainte de răspântie, frână brusc și trase pe dreapta.

— Știți ce? Vă propun să mergeți într-un loc. Nu e departe, spuse el. În mod sigur copiilor o să le placă.

— Păi... ne așteaptă la Gorgippia! spuse încurcată profesoara. Dumneavoastră despre ce loc vorbiți?

— N-ați aflat? Dincolo de satul Grădinari, lângă lizieră, a fost descoperit un fragment de zid vechi, spuse cu însuflețire șoferul. Se pare că e din secolul al doilea înainte de erea noastră. S-a primit aprobare oficială pentru șantier arheologic, dar nu se va organiza cum trebuie mai devreme de iulie. Până atunci un prieten de-al meu, arheolog, a adunat o grupă de voluntari. Și-au pus corturile, locuiesc acolo și fac săpături.

— Păi, și ne lasă să venim cu o clasă întreagă? Mai ales una ca asta!

— Nu vă faceți probleme, o să vă lase. Vorbesc eu cu el. Prietenul meu e un om tare bun – și șoferul ridică degetul mare. Se descurcă el cu copiii dumneavoastră.

— Hm, nu știu, șovăi Klara Borisovna.

— Ah, am uitat să vă spun: pe șantierul arheologic au venit niște experți. Deocamdată e numai o presupunere, dar pe un zid s-au descoperit niște inscripții care seamănă foarte mult cu scrierea timpurie a mayașilor, spuse șoferul.

— Ei, asta-i bună! exclamă profesoara. Nu se poate așa ceva! Mayași? Aici? N-au locuit niciodată prin părțile noastre.

— E doar o presupunere, repetă șoferul, subliniind cuvântul. Prietenul meu mi-a spus că despre originea mayașilor nu se știe aproape nimic. Dacă deodată se dovedește că aici există urme de-ale lor? Eu nu mă pricep deloc, dar dumneavoastră sunteți istoric, probabil știți că trecutul oferă surprize mai mari decât viitorul. Deci, cum facem?

— Eu aș vizita cu plăcere, spuse ezitând Klara Borisovna. Dar ai mei... Apropo, de ce stăm?

— Pentru că încă nu mi-ați spus unde mergem. Dacă o pornim spre muzeu, o luăm la stânga, dacă mergem la săpături, trebuie s-o luăm la dreapta, îi explică șoferul.

— Haideti la dreapta! decise Klara Borisovna. [...]

— Și asta e un șantier arheologic? fluieră dezamăgit Oleg Zagorkin. Urmele civilizației maya? O groapă pătrată obișnuită.

— Am săpat și noi o piscină la casa de la țară, spuse Jenia, și groapa era la fel. Numai că mai adâncă.

— Groapa aceasta se cheamă șantier arheologic, explică arheologul bărbos care fusese de acord să le arate vizitatorilor locul senzaționalului descoperiri. Colțurile ei trebuie neapărat să fie drepte, de aceea groapa e pătrată. [...]

— Copii, vă plac misterele? întrebă ghidul lor, zâmbind în treacăt.

Clasa răspunse afirmativ, într-un cor cam dezacordat.

— Bun, ia gândiți-vă! Când faceți săpături arheologice, vă aflați în pragul unui mister, continuă arheologul. Misterul acesta s-a păstrat mult timp sub un strat

gros de pământ, multe sute de ani, și voi îl eliberați, centimetru cu centimetru. Ca și cum, cu o mașină a timpului, călătoriți în trecut... [...] Imaginați-vă că acest fragment de zid a făcut cândva parte dintr-un templu vechi, dintr-un palat sau o piramidă. Poate că aici a fost piața orașului. Viața clocotea, mișunau oameni, se auzeau râsete... Foarte, foarte demult, o mână omenească a săpat în piatră această inscripție. Nu vi se pare fascinant? Asemenea descoperiri sunt ca un portal spre o altă lume.

— De ce ar fi fascinante desenele stupide ale unui neanderthalian neghiob? Întrebă cu voce tare Jenia Muhin.

— Mayașii au fost foarte inteligenți, spuse Iurasik cu jumătate de voce, dar toți îl auziră și se întoarseră spre el. De exemplu, au creat un calendar solar, iar mișcarea lui Venus au calculat-o cu o eroare de numai paisprezece secunde pe an! Și asta fără aparatele și tehnologiile moderne.

Între timp, Klara Borisovna îi chemase pe toți la autobuz și elevii o luară la fugă, întrecându-se către marginea cea mai scundă a gropii, pe unde era mai comod să urce înapoi. Șoferul și arheologul ieșiră primii și le traseră pe rând pe fetele care nu puteau ridica piciorul din cauza fustelor scurte și strâmte. Băieții urcaseră singuri și, de sus, se amuzau.

Viktoria Lederman, *Calendarul maya*

Textul 2

În jungla deasă din nordul Guatemalei și în câmpiile nordice ale peninsulei Yucatan, găsim astăzi rămășițele orașelor mayașe. Există aici mai bine de o sută de situri, toate impresionante, indiferent de mărimea lor, în care omul contemporan descoperă nu doar uimitoarea arhitectură a Americii precolumbiene, ci și relicvele unei civilizații neolitice care a dezvoltat, la apogeul ei, o astronomie și un sistem matematic superior oricărui sistem existent în Europa înainte de perioada Renașterii.

Recent, o echipă de arheologi a descoperit peste 6.000 de structuri mayașe antice ascunse de vegetație în statul mexican Campeche, din sud-estul Mexicului, potrivit unui studiu publicat în revista „Antiquity”. Cercetătorii au dat peste un oraș mayaș pierdut, cu piramide de templu, piețe închise și un rezervor, toate ascunse de secole de jungla mexicană. Ei au numit acest oraș gigantic Valeriana după o lagună de apă dulce din apropiere. Valeriana ar putea fi în cele din urmă cel mai important sit arheologic mayaș ca număr de structuri după Calakmul, considerat cel mai mare din America Latină.

„De mult timp, eșantionul nostru de civilizație mayașă a acoperit doar câteva sute de kilometri pătrați”, spune Luke Auld-Thomas, antropolog la Universitatea din Northern Arizona. „Acest eșantion a fost câștigat cu greu de arheologi, care au curățat metodic fiecare metru pătrat, tăind vegetația cu macete, pentru a vedea dacă stăteau pe un morman de pietre care ar fi putut fi o casă acum 1.500 de ani.” Lidar (sau detectarea și măsurarea luminii), o tehnică de teledetecție care utilizează un laser pulsant și alte date obținute prin zborul deasupra unui sit pentru a genera informații tridimensionale despre forma caracteristicilor suprafeței, a făcut posibilă îndepărtarea multor obstacole. Ajutați de un computer și de această nouă tehnică de ultimă oră de cartografiere cu laser, arheologii pot acum să cartografieze zone greu de accesat și să facă vizibil invizibilul.

Anterior acestei descoperiri, cercetătorii credeau că civilizația mayașă consta în principal din așezări mici, împrăștiate. Cu toate acestea, mărimea Valeriane, precum și descoperirile recente despre diversitatea și densitatea civilizației Maya sugerează că orașele mari, interconectate, ar fi putut fi mai comune decât se credea anterior. „Având în vedere provocările de mediu și sociale cu care ne confruntăm din cauza creșterii rapide a populației, studiul orașelor antice

Adnotări

Adnotări

și extinderea viziunii noastre asupra vieții urbane nu poate fi decât benefică”, spune Auld-Thomas. „A avea un eșantion mai larg de istorie umană ne-ar putea oferi libertatea de a ne imagina moduri mai bune și mai durabile de viață urbană astăzi și în viitor.”

Daniela Mironov Bănuță, *Valeriana: un oraș mayaș antic enorm descoperit întâmplător*, <https://stiintatehnica.com/valeriana-un-oras-mayas-antic-enorm-descoperit-intamplator>

A.

- 1 Notează, din **textul 2**, doi termeni care denumesc două domenii de activitate în care au excelat mayașii. 2 puncte

- 2 Încercuiește litera corespunzătoare răspunsului corect, valorificând informațiile din **textul 1**. 2 puncte
Klara Borisovna este:

- a) arheologă; c) ghid;
b) elevă; d) profesoară.

- 3 Încercuiește litera corespunzătoare răspunsului corect, valorificând informațiile din **textul 1**. 2 puncte
Șoferul autobuzului propune să-i ducă pe copii la:

- a) o piscină de la țară; c) un camping din Grădinari;
b) muzeul Gorgippia; d) un nou șantier arheologic.

- 4 Încercuiește litera corespunzătoare răspunsului corect, valorificând informațiile din **textul 2**. 2 puncte
Cel mai important sit arheologic mayaș din America Latină este:

- a) Antiquity; c) Campeche;
b) Calakmul; d) Valeriana.

- 5 Notează „X” în dreptul fiecărui enunț pentru a marca dacă acesta este adevărat sau fals, bazându-te pe informațiile din cele două texte. 6 puncte

Textul 1

Enunțul	Adevărat	Fals
Arheologul este prieten cu șoferul autobuzului.		
Profesoara este sigură că vor fi primiți să viziteze șantierul arheologic.		
Iurasik consideră că mayașii erau inteligenți fiindcă aveau tehnologie modernă.		

Textul 2

Enunțul	Adevărat	Fals
O piedică în descoperirea așezărilor mayașe este vegetația junglei.		
Tehnica <i>lidar</i> este utilă în cartografierea zonelor greu accesibile.		
Cercetătorii sunt siguri că în civilizația mayașă dominau așezările mici.		

- 6 Precizează două trăsături ale textului narativ, identificate în fragmentul din *Calendarul maya*, de Viktoria Lederman, ilustrându-le cu câte o secvență relevantă. 6 puncte

7 Prezintă, în minimum 30 de cuvinte, un element de conținut comun celor două texte, valorificând câte o secvență relevantă din fiecare text. **6 puncte**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8 Cunoașterea civilizațiilor trecute poate fi utilă oamenilor din prezent? Motivează-ți răspunsul, în 50–100 de cuvinte, valorificând **textul 2**. **6 puncte**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

9 Asociază fragmentul din opera *Calendarul maya* de Viktoria Lederman cu un alt text literar studiat la clasă sau citit ca lectură suplimentară, prezentând, în 50–100 de cuvinte, o valoare comună, prin referire la câte o secvență relevantă din fiecare text. **6 puncte**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

B.

1 Încercuiește litera corespunzătoare răspunsului corect.

2 puncte

Conțin diftong ambele cuvinte din seria:

- a) „această”, „impresionante”;
- b) „arheologic”, „oficială”;
- c) „neputincioasă”, „scrierea”;
- d) „superior”, „senzaționalei”.

2 Încercuiește litera corespunzătoare răspunsului corect.

2 puncte

Seria care conține doar cuvinte derivate este:

- a) „interconectate”, „caracteristicilor”;
- b) „neputincioasă”, „cercetătorii”;
- c) „paisprezece”, „teledetecție”;
- d) „precolumbiene”, „timpurie”.

3 Încercuiește litera corespunzătoare răspunsului corect.

2 puncte

Cuvintele subliniate din secvența „Viața clocotea, mișunau oameni, se auzeau râsete...” sunt folosite, în ordine, cu sensurile:

- a) sens figurat, sens figurat;
- b) sens figurat, sens propriu;
- c) sens propriu, sens figurat;
- d) sens propriu, sens propriu.

4 Încercuiește litera corespunzătoare răspunsului corect.

2 puncte

Sunt paronime cuvintele subliniate din seria:

- a) „o luăm la stânga”, Muzeul se află în dreapta școlii;
- b) „o lagună de apă dulce”, Ionel are o lacună importantă în pregătirea sa;
- c) „arheologul bărbos care fusese de acord”, Pe uliță trec care încărcate cu fân;
- d) „a fost descoperit un fragment de zid vechi”, Mama a aruncat cozonacul vechi de pe masă.

5 Selectează, din fragmentul următor, trei substantive aflate în cazuri diferite, pe care le vei preciza: 6 puncte

„Misterul acesta s-a păstrat mult timp sub un strat gros de pământ, multe sute de ani, și voi îl eliberați, centimetru cu centimetru [...]. Poate că aici a fost piața orașului.”

Substantivul	Cazul substantivului

6 Alcătuiește un enunț interogativ, în care verbul la infinitiv „a descoperi” să fie complement direct (1), și un enunț imperativ, în care substantivul „arheolog” să aibă funcția sintactică de complement indirect (2). 6 puncte

- (1)
- (2)

7 Transcrie propozițiile subordonate din fraza următoare, precizând felul acestora.

6 puncte

„Acest eșantion a fost câștigat cu greu de arheologi, care au curățat metodic fiecare metru pătrat, tăind vegetația cu macete, pentru a vedea dacă stăteau pe un morman de pietre care ar fi putut fi o casă acum 1.500 de ani.”

.....

.....

.....

.....

